

M. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscript Library

No. Ref.

Vol. 62

Title: *Gita Mohitanyam*
(Padma Purana)

62

62

Sri	Gita Mahatmya	Title
(from Padma	Raman	Author
	Ellakhan	Editor
	Ch. 171-188	Year, Vols.
		Publisher
62	(पौराणिक)	Remarks

62

श्रीगीतामहास्यं नडियाताम्

गीतामहा- श्रीगणेशाय नमः ॥ असेती पुष्पसंकारां स्वर्गेंद्रासनमच्युतं ॥ शयाकुंशे
 १॥ मराय्यायां महाविष्णुमुपास्महे १ ईश्वर उवाच ॥ कदाचिदासनेरप्येमु
 खासीनंसुरद्विषं ॥ आनंदयित्रीलोकानां लक्ष्मीः पप्रच्छ सादरं ॥ श्रीरु
 वाच ॥ शयालुरसिदुधाब्धौ भगवन् केन हेतुना ॥ उदासीन इवेवैवैज
 गतीं स्थापयन्निव ॥ ईश्वर उवाच ॥ इति देव्या वरः श्रुत्वा सुरारिभ्रातृ
 गर्भितं ॥ उवाच भूषणया वाचा विस्मयेन स्मेरलोचनः ॥ श्रीभग
 वानुवाच ॥ नाहं समुद्रेन दालुर्निजं माहेश्वरं महः ॥ दृश्यात्तत्त्वानु

नयेन राहतां किंचिच्च जगत्प्रवरावरं ॥

वर्तिन्यापश्याम्यंतर्निमग्नया ॥ कुशाग्रयाधयादेवी यद्वैतयो गिनो हृदि ॥ प
 श्यंति यच्च वेदानां सारं मीमांसते भूरां ॥ तदेकमजरं ज्योतिरात्मरूपमनामयं ना
 अखंडानंदसंरोहं निस्पंदितवर्जितं ॥ यदाश्रयाजगद्वैतैर्यन्मया चानुभूय
 ते ॥ नयैनिमर्थं बहुधा बलोके वेदशास्त्राबुधिः सुधिः ॥ देवा यदा नो यदा सा
 धुगीताशास्त्रं निस्पृहवान् यदा स्थायमहानंदमंदाकृतमनाः सदा नि
 द्रातुर्लिरिति देवेशि दुग्धमिप्रतिभाति ते १० इति तस्य मुरारातेर्वितमा
 नंदं वचः प्रहृषात्कुल्लोकाक्षी लक्ष्मीं श्रुत्वा विस्मिन्मये श्रीरुवाच ॥
 भवानेव हृषाकेशोऽप्योसियसमिनां सदा तस्मात्ततः परं वान्यदिति

मु.

गीतामहाकौतुहलं हि मे चराचराणां लोकानां कतो हतो स्वयंप्रभुः यथा स्थितस्ततो
न्यस्तं यदि मां बोधयच्छुत श्रीभगवानुवाच माया मयमिदं देवी वपु मे
तु न ताविकं स्मृष्टिस्तु पसंहारक्रिया जाकोपहंतं अतो न्यदात्मनो ह
पदे तादृते विवर्जितं भावाभावविनिर्मुक्तं माद्यंतरहितं प्रिये शुद्धं संविद्य
था लाभं परानंदैकं सुंदरं रूपमौ श्वर्यमात्मैकं गम्यं गीता सुकीर्तिर्हि ॥ ६ ॥
ईश्वर उवाच इत्याकर्ण्य वचो देवी देवस्यामिततेजसः शंकमाना ह वाक्प्रा
पुपरस्य रविरोजितां स्वयं चैतयमानंदं मवाप्स्य न स गोचरं बोधयति
कथं गीता इति संक्षिप्तं शिष्यं शयं ईश्वर उवाच ॥ श्रीयः श्रुत्वा वचो युक्तं

मिति हासपुरःसरं अत्मानुगामिनीं स्मृतिं गीतां बोधितवान् प्रभुः अहमा
त्मा परेशान परात्परविभेदतः द्विधा तनुः परः साक्षी निर्गुणो निष्कलः शि
वः अपरः पंचवक्त्रो हं द्विधा तस्यापि संस्थितिः शब्दार्थभेदतो वाचा यथा
त्मा हं महेश्वरः गीताया वाक्यरूपेण यान्ति स्मृतिं द्यते दृढमभ्यर्क्ष्यः पा
शबंधाय संसारविषयात्मकः यदभ्यासवशाद्दिशः पंचको महेश्वरः
इति तस्य वचः श्रुत्वा गीताशास्त्रे मनोदधे इदं परविभेदेन तं ध्येतैव न
वर्भीरुभिः तमपठन्ति इदं वाक्यमंगप्रत्यंगं संस्थितं महात्म्यमिति हा

व
 गी. मा. हासंति सर्वे न स्ये च वेद पत्र श्रुणु भुभोणि वक्ष्यामि। गीता सुस्तिष्ठितात्मनः वक्त्रा
 २ निपंच जा नीहि यं वाध्याया ननु क्रमात् एष बाहुं तथा चैव मुपदं दे पदां बुजे एवम
 शादशाध्यायी वाङ्मयी भूर्ति रीश्वरी नानैह ज्ञानमात्रेण महापातकनाशिनी नी
 अत्राध्यायं मनुष्यो धर्मलोकमर्थार्थमेव वक्ष्ये अयस्य च सुमेधावी सुरार्थे विसमु
 चते श्रीरुवाच सुशर्मा देवस्यो नाम को देवी किं ज्ञार्थीयः किमात्मकः कुत्रत्यस्त
 स्य वै मुक्तिः केना ज्ञायत हेतुना श्रीभगवानुवाच सुशर्मानाम सुमेधासीमायः २
 पि पापैर्नाम भूतं अनाम्नाय विरावंश विप्राणां क्रूरकर्मणां न ध्यानुं न वै जपो श्रीः
 हो मोक्षवे वा क्षिप्रं जनं केवलं विषयासक्तो लोप्यते नाभ्यवर्तत ह भक्त

न विदित्व भूमिं वर्णं श्रीदी सुराप्रियः। मां सोपहारैः सुचिरं काळमेवं निनाय सः आ
 नेतु कामः पुष्पणि पर्यटं न विवाटिकं॥ अतः कदाचिद् दृष्टो भूत्वा लसत्प्रेषाम उच्यते॥
 कालधर्मसमासाद्य गत्वा च निरयान् बहून्॥ पुनरागत्य मर्त्ये पुनरिह वै देव भवत्॥ १॥
 पंगना केन चिद्भीतिस्ततस्त्वजीवनाय सः॥ मितपीठेषु शरदः सप्ताशोकृतो नयत् न
 पीठकदाचिदुपैसो विरमावर्तनात्कृत्वा॥ यथा तत्तरसा भूमौ मूर्ध्नि वै प्रद्योपघ्नत् स
 विद्रुकांगो विध्वस्तो हिः फेनसंहतिमुद्रमन्॥ न जीवितं न मृत्युवा प्रतिपेदे कु कर्मणा ॥
 कौतुकाकृतको गतिस्मिन्नतस्मिन्न जनसमागमे॥ श्रेयसेतस्य सुहृतिः कश्चित्पुण्यं
 विदीर्षवान्॥ कर्माणि स्वान्यनुस्मर्य दुरन्येव केचन॥ गणिका कापितत्र
 स्त्रालोके यात्रानुवर्तिनी॥ अदूरातनिर्गुण्याणि किंचिदुत्तुष्टवत्सभत्

७
८

परतनमसीमादौ सनेतः काककिंकरैः गणकारत्तपुण्येनपुण्यवानिति
 मोचितः पुनरागस्यभुक्किंकुलशीलवतांगहे द्विजन्मनामसोजनेजालि
 स्वामनुसंस्मरन् काकेमहतिजिज्ञासुः श्रेयः स्वात्मानुमोचनं उपेत्यगणिकां
 दत्तंरव्यापयित्वा सपुष्पवान् प्रावक्षेसाभुक्केनित्यं पंजरस्तुः पठ्ययं तेन
 पूतोतरात्माहंतत्पुण्यं परिकल्पितं ताभ्यांभुक्तुपुष्पसो व्याख्यातमु
 पचक्रमे आख्याहिकांपुरावृत्तां स्मृत्युत्तमिजामपि पुराविद्व
 नहंभत्वावेदुष्यस्मयमोहितः रागद्वेषाविद्वत्सु गुणवत्स्वपिमत्सरी
 काळेनाहंतथाप्रेतप्राप्यलोकान्जगत्पुष्पितान् सोहंकारकुकेभवंस श्रीः

५. कुर्यादतिविंदिते काकधर्मैर्दुनेकनीपितभ्यांविद्योजितः । निदाघेध्वनिसंतप्तोद्यानी
 तोत्रपिपुंगवैः पाकितः पंजरस्त्वाहमाश्रमेमहदाश्रये आवर्तयेत्सगीताया आद्यमध्या
 यमादशतं श्रुत्वात्रिभुक्कारेभ्यः पाठंवाकरवंमुहुः सतस्मिन्नेतरेकश्चिदागुलिश्चोद
 र्मकाले मामाहृत्यतवां कीर्णादितिहैव जमुदहंतं अद्याप्ययंपुराभनोयनपुण्य
 मयोऽभवत्पूतोतरात्मायेनासौ मोचितश्चट्टिजोत्तमः सवमन्योन्यमाभाष्यतन्मोहा
 त्म्यंप्रशस्यन् येजयंत्यनिशंधीरामुक्तिमाहोपपेदिरे तस्मादध्यायमाहात्म्यं पठत्सु
 णुतेपिवा अभ्यसेदस्यनभवेद्वैभोधिर्दुरुत्तरः सतिश्रीपद्मपुराणेसती
 श्वरसंवादेगीतामाहात्म्यप्रथमोऽध्यायः श्रीसगवानुवाच आदिमस्यै
 वमध्यायनमुदीरितमनुत्तमं श्रुणुमाहात्म्यमन्येषामध्यायानामधोदिरे दक्षिण
 स्यादिति श्रीमान्नासीदाम्नायवेदिनां पुरेपुरंदराह्वानेदेवशर्मतिविश्रुतः

गी० ना अर्चितातिथिरात्रातोवेदथास्त्राविशारदः आहतोऽत्रुसंघानां तापसानां प्रियः
 सदा ३ देवानां तर्पयामास ह वैर्जुनवैहृश्चिरं नरोपतेभ्यमेधमात्मा शांतिमेकांतिकीं ततः
 ४ निश्चयेसीं सजिहासुस्तापसाननुवासरं सिषेवससंस्त्याननेवैरेवकल्पकैः ५
 एवमाचरन्तस्तस्य काके महति गच्छति मुक्तकर्म ततः कश्चित्पादुगसीयुराभुवि द
 अनुभूतिनिराकांक्षीनासायुः सस्तलेवनः शांतचेता परंब्रह्म ध्यायन्मानंदिनो रः ७
 परोतस्योपसंग्रहप्रणतेनांतरात्मना चकार विधिवत्तस्मै विद्वानतिथिसंज्ञीय ८
 तं च शुद्धेन भावेन परितुष्टं तपस्विनं प्रणतः परिप्रक्षु निर्वीणस्त्वितिमात्मनः ९
 पा सतस्मै कथयामास पुरे सोमो न नाम जिति मित्रवंतमजापाकमुपदेष्टारमाक्यवित् १०
 सत्वाभिवंछतवादावेत्यासौ पुरमर्जितं तस्योत्तरादिशोभनो दृष्टार्थिपुं कं वनं ११

दां ता
 मरुतो द्रोहिदनेक कुसुमामोदसंकुलं उन्मदभ्रमोभितनादापूरितदिन्मुद्गु
 खं १२ तस्मिन्नेन सहितीरो निषादं तं शिखातके मित्रवंतं दृष्टार्थिमानंदिसि
 तेषां १३ अपि स्वाभाविकैर्वैरहितान्योन्यविरोधिभिः सत्वेरावृत्तमुद्यानेमं
 स्पदिनभक्षित १४ शांतेषु मगधेषु वृषा नंदमनो हया सुपानुविद्वयान्मिनिषि
 चतमिवामृतं १५ ज्येष्ठविनयेनाह उन्मनाः प्रीतमानसः किं विद्वानभ्रशिरसा
 तेनापि स पुरस्कृतः १६ उपतस्तु ततो विद्वान्मित्रवंतमनन्यधीः सम्यग्ध्यातुं का न
 लः स्वर्ग्यपक्षुत्समीहितः १७ देवशर्मिणा च आत्मानं वेत्तुमिच्छामि तदमुष्मिन्मनोर
 धे लब्धमिच्छामुपायं तमुपदेष्टां लमर्हसि १८ श्रीभगवानुवाच पराभ्युपगम्य
 सार्पि मित्रवानिदमब्रवीत् १९ मित्रवानु विद्वन्विद्विषु रावृत्तमुद्यमानमिदमया १९

६ अस्ति गोदावरीतीरे प्रतिष्ठानाभिः पुरं तत्र दुर्दमनामासीदन्वये वसनीषिणां २०
 अतः तत्र विष्णोर्नामसेवमानो मनीषिभिः दानात्तत्प्रत्यहं गत्तु न धत्ते सोदरं भरः २१
 कोलेन ककुयाधेनैव श्रुतीतोयमालयं निरयाननुगम्यासौ पुनराववृत्ते भुवः २२
 कस्मिंश्चरैकुले जातो दुर्बुध्ना नोद्भिजन्मनां भवन्तरानुवर्तिन्या विधाय स पुरः सुतः २३
 अपयमदुःखार्थं कन्यकामधमेकुले कान्तेन सायं वयोदृष्ट्वा शैशवं परमयया २४
 पीनस्तनैर्विशुश्राणी मदिरकुले कोचना नसेहे पतिदोर्निहन्तु कमेव पतिरियम् २५
 वृत्तिमाहर्तुं कामेस्मिन्निगति सा पुरा वरुधः संगता कामुकेनासौ विरंचा जलजम् २६
 तां दुःखे गार्भमसौ तस्मात्सा च कन्योपपद्यत सा च वृद्धा ततः कुलेशा किनी २७
 समजायत २८ सैरवा दद्याधितं व्याधमसौ गास्वर्कालसा चरेत को
 कसा सा दद्याधो ज्योत्स्नैव ततः २९
 द्योभवद्वने ॥ सु

सायिकाकेन दुष्टात्मा मृत्युगेहमुपागता अनिरयाने सुदुर्गा न जाजायत म ५
 दुहे २० तामन्यामप्यहं न्वदुःखा क्यन्ताननांतरे अपश्यद्विपिनं चोरं जिघांसेत
 मिवास्त्रिकं ३० समालोकात्तमायां तं भवेन प्रपलायत अजायूथं पुरस्त्यतया
 पराभा रूपा ३१ अपदुःखवसिद्विपी पूर्ववैरमनुस्मरन् अजातुत समीपत्वात्
 त्वं सरिदंतिकं ३२ अत्र सा भयभुक्तुं यद्विवादादौष्टमनगलं अवतस्ते वसद्विपी
 तस्तीमासीत् समत्तरः ३३ तंतथा विधमा लोकात् सा वंक्तुं नृपचक्रमे द्विपिन
 भीषितं भुङ्क्वमां समुधत्ससादरं ३४ दूरिभवतिते बुद्धिः कथं किं रमातिरि
 तः इत्यावृण्वत द्वाकामाहर्द्विपी विमत्सरः ३५ ने कस्मिन्ने गतो मृत्युः क्षुपी स्ता
 दार्क्यं त्रिपासा च नित्यं न प्रार्थयामितेन तं समिधं समुपास्ति ३६
 मन्यु २

6 सैवमुक्तापुनः प्राह जाताहं निर्नया कथं किमत्र कारणे वेत्ति स यदि मेव तु मरुत्सि ३०
 एवमुक्तः पुनर्हीयतां माह जातं न वेद हं पुरोगतस्य मे प्रभ्रमुभाभ्यामिति निर्गतं ३१
 मा ताभ्यामुप्राभ्यामागत्य पृष्ठो हं बहुविस्मयः अहं च सहितस्ताभ्यामासंवा नरेश्वरं ३२
 अनुयुक्तः स तेनाहं म ब्रवीत्सादरं कथिः शुणु वक्ष्याम्यज्ञापाक वृत्तमत्र पुरा ननं ३३
 महा इदं सत्यं न पश्य पुरो वनमंतं महत् अत्र त्रियं बकुलिंगं दुर्हिलेन प्रतिष्ठितं ३४
 सुधर्मैर्नाम मेधावी पर्युपात्तेत यश्चिरात् वनेषु पादुस सुरमाद्यं मनोभवं ३५
 य संस्तुयै सै सरिदं नोभिः केवलं कर्मणा वसनं काकेन महति तस्यागादतिथिः कश्चि
 हंत ३६ उपहस्य फलाहारं सतसै पर्य कथयत् स्तेनानिथ्येन सुप्रीतः सुशर्मा पद्मभाषत ३७
 किमिदं कर्मणो मिदं फलं बध्नातु न चति गतानुमत्तया वृत्त्या किं वा केम कमीहसे ३८
 सि

स एवमुक्तः प्रायेण प्रीतेनात्मा विद्यते तदा प्रसुवाच ततः पृष्ठमात्मनो हितमुत्तमं ३९
 विदुर्न वेदितं तेन मूकमेतस्य कर्मणः बुभुक्षया परः शंभुः सेव्यते केवलं मया ४०
 फलमेतस्य सेवायाः परिपक्वं कपर्दिनः यन्मांसमनुगच्छति संपृच्छेन्न मनोरथं ४१
 तस्यैव सत्त्वं वाक्यं श्रुत्वा प्रीतस्तपोधनः द्वितीयमाकिले स्वासी गीताध्यायं शिलातले ४२
 आदिदेश च तं विप्रं पठनाभ्यसनाय च । फलं स्थित्यात्मनः स्वरं पथितस्ते मनोरथः ४३
 इत्युक्त्वा तदधो ध्यानाभ्युदयस्तस्य पश्यतः विस्मितस्तस्य चोद्देशात् सोऽब्रवीच्छ्रुत्वा ४४
 ततः काकेन महता भावितात्मा प्रसन्नधीः यत्र यत्र च वारासी सुशान्तं तत्तपोवनं ४५
 नदं हं बाधते नैव क्षुत्पिपासा वजिर्ययौ । तपसा तस्य जानीही द्वितीयाध्यायं यजति ४६
 नः ४७ मित्रे वा कथ्यतां वै वा मुक्ताः ४८ रगाप्यं सुरा गता शिक्ता तके पश्य मध्यायं कूलिखितं पठं ४९

तेसो वल्लर्तना तैस्मिन् पसपात्रमुत्तमं । तेन त्वमपि कृष्णाय नित्यं मां स्तोतुमर्हसि ५५
 अध्यापयितुं मुक्तिरदूरस्था भविष्यति । देवशर्मा समादिष्ट स्तेनमित्रतास्वयं ५६
 अभ्यर्चयन् प्रणतो भूत्वा पुनरिदं पुरं ययौ । तत्रात्मा विदुषा साधु देवतायतने दृष्टवान् ५७
 वृत्तमेतन्निवेद्या देवध्यायं पठनात्ततः । तेनानुशिष्टप्रताप्ता पठते ध्यायन्मादरात् ५८
 द्वितीयमासमादौ वैर्निरवधुं परंपरं । द्वितीयस्यैवमारब्धान्न ह्यपि तं भ्रष्टं संप्रतः ५९
 तृतीयस्याथ वक्ष्यामि माहात्म्यमपि विदुषे ॥ ६० ॥ इतीश्वरीयपुराणे
 गीतामहोक्त्यो सतीश्वरसंबो द्वितीयोऽध्यायः ॥ श्रीभगवानुवाच
 जनस्थाने जरोनाम हि जन्मा कोशिका मन्त्रैः नवः । हित्वा जालुचितं धर्मं व
 णिष्ठो ममोदधौ १ व्यसनी परदारेषु दिव्यमैतैः पिवन्मधु मगधाभि
 रतो नित्यं काक मेवं निनाय सः २ ॥

तान्मना
 कालसः

क्षिणे विज्ञेत्ततो रात्र्यां शौर्यकर्मरतो भवत् ॥ प्रतिपदे च न तेन यजमानं य
 ष्मद्विर्तो सदुरमगम तेन वाणिभायेत्तरादिनिं कस्तूरमागुं कस्तूरं वास्मिन्
 द्विकेवलान् ॥ गृहीत्वा वृत्तिमन्मन्त्रेण वाश्वासने मनोजवात् अथापरस्मि
 न्निवसेध्यादर्शनदेहिद ॥ दुरमध्या नुमुक्त्यरवाव कर्मि ते सती ॥ ध्याते
 प्रसर्पति स्वेवं दिशो दशतरोस्तुके ॥ गतो वशं सदस्य नो निजमेतैश्च सत्वरं
 धर्मलोपादसौ जज्ञे तत्र चोरतरो ग्रहः ॥ पिपासितो बुभुक्षुश्च लोलहानश्च
 सक्किणी उर्ध्वकिशोतिजं घातुः पृष्टकग्नोदरो महानृत् ॥ अस्मिन्मात्रे शि
 रोभे दुदुत्तनयनोदशा अत्रांतरे सुतस्तस्य सुधर्मानामको विदः ॥ १० ॥

७

पर्यपाक्यदत्तपदीदिहस्तंतदागमं नित्यमन्वेषयन्वातांपांथेभ्यो नोप
 लब्धवान् १० ततः कदाचिदायाते साराधिनिष्कमानवे तस्मादिदित्युक्तं तः
 भुश्रावपितरं मतं ११ ततो विमर्शयमेधावीविकीर्षुः पारलौकिकीं वाराण
 सीसंभारं संस्तुमुपचक्रमे १२ मार्गे निवासान्मत्ताक्षोनीत्वा तस्य तरोस्त
 के संध्याप्रवक्रमे कर्तुं यत्र सति निहितः पितरता १३ तत्राध्यायं संगीता
 नां तृतीयं सज्जापहं तत्र चोरास्वरः स्त्रात्रं यो मम यो परामुशन् १४ इदं
 शीघ्रोक्ता मोक्षं तत्तत्तं पितरं तदा विस्मयेन मयेनापि विकीर्णं कृतं वेत
 मवलोक्य नः १५ तेजसाभयसायासमकुलं पुनो वरं किं विणीकोपसंकी
 र्णं तेजसायासं तदिच्छुरं १६ विमानमग्रे प्रतोपश्यादयमव्यं

७

णा

प्रचेतनः तत्रापश्यत्स्वस्वाकृष्टं दिव्याभिः स्त्रीभिरावृतं १७ ^{गा} संस्तु
 संस्तुयमानं मुनिभिः पितरं पितवांसं प्रणतं स समा लोका पुयेते
 तेन चारिषं १८ ततो पृष्ठं दिवं गतं स च तस्मै नमो दयते दुस्त्यजात्क
 र्मणो वत्सवपुषः पुण्यकारकात् १९ मोक्षितो हं तया देवा दध्यायं जप
 तांति के २० तान्नि वृत्तस्वजनतसंप्रातं स्वमुपस्थितः २१ वाराणसीयद
 र्थं यतदनुष्ठितमात्मनः एवमुक्तः सुतः प्राह पितरं दास्यते जसं २२
 हितं माननुशाधितं कार्यमन्यश्च किं वन पितरं उवाच । ततः प्राहपि
 तापुत्रं कार्यमेव स पाकृतं २३ यन्मया चरितं कर्म भ्रात्रा मम वतत्क

ते सयातो न करं चो रं तं मो यितु मर्हसि २३ अन्ये मदन्वया ये वै निरयं प्राप्ति
 पेदिरे ते तु मो चयितु व्या सौ इति मे स्ति मनोरथः २४ इत्येवमुक्तः पुत्र
 सु पुनः प्राह कृतो जालः पुत्र उवाच । कर्मणा केन ता न् सर्वान् मोक्षयामि
 तदादिश २५ एवं निवेदि तो वा कं पिता पुत्र मिवा च ह ए न्ना हं मो चि ये
 तो वत्स तदनुष्ठा तु मर्हसि २६ अनुष्ठीयत दु त्यन्ते भ्यः पुण्यं निवेदय
 ततो ह मि व सर्वे वि पूर्व सं स ज्ञ या त नां २७ एतन्मम मीमं स्य च
 रेणो वत हि लोः परमं पदं स सं दिष्टं व द्यु ज्ञाय द्यै व ता त नार का न्
 तान् सर्वान् पि मो क्षयामि यदि ते रो च ने वरेः एव म स्तु ति व भ यो दु प प
 न्ने म ह भि र्द्य क्षियं २८ इत्याशा स्य पिता पुत्रं व वौ वि ह्नाः परं पदं

१०

सो पितस्मात्परा वृत्त्य जन स्थानं प्रपद्य च ३० सुंदरस्य पदं शौरे रा क्ये का
 ल मभ्य सन्त सकुर्वी णाः समादिष्टः पित्रा गीता ज पे रितः ३१ उत्स स
 ज कृतं पुण्यं मो चयि ष्य न स ना करान् अत्रांत रे प दे वि लो य ति ना प द वी दा त
 पु षः ३२ नार का मो चयि ष्य तः किं का य म मा य युः ते न ते पू जि ताः स्वे स वि लु ष्ताः
 क्रिया मि र ने क ध्या ३३ कुश लं परि ष्ठा स्ते सर्व तः सु ख म्भू च रे ए व स
 कृत्य मे धा वी धि त लो क म हे श्वरः ३४ हे तु मा ग म ने ष्ठ ज्ञे र त स्मे न्य वे द
 य न् वि ष्ठी की ना श ना थ त्व शेष प र्यं क शा पि ना ३५ शौ चि णा प्र हि ता
 न स्मा समा दिष्टं त दं ति के अ स्म न्मु रे न दे व स्तां कुश लं परि ष्ठु ति ३६
 नार का न् प्रा पि नः सर्वान् पि मो क्षु समादिशन् इत्या कर्ण्य समादिश

विष्णोरभिततेजसः ३० तैनेनमूर्ध्वासंभाव्यद्योकिंजनतेजसा विमुक्तो
 नूकराद्यातांस्तान्विलोक्यमदोकात्कपेन ३१ सतेरनुगतः सर्वविष्णोरा
 यत्नततः ययौसवरधानेनयत्रोस्तेषुधराधिः ३२ तदंतउदिताने
 कसूर्यकोटीसमप्रभं इंदावरदलश्यामंमधिवेशजगद्गुरुं ४० शय्याफ
 णिफणारत्नमरीच्यामिश्रतेजसं विलोक्यमानमानंदनिर्भरप्रीतमा
 नसं ४१ भावानुगेदृष्टालोकैश्चियाप्रमोक्षितंमुहुः योगिनीपरितोजु
 षंध्याननिस्यंदताकरैः ४२ स्तूपमानंमहोद्रेणपराजितुविरोधिनः
 आम्नायवचसामंतं ब्रह्मणोनिस्तैर्मुखाल ४३ मूर्तिमद्विर्चो
 मिश्रगीयमानगुणोत्करं सप्रतीतमुदासीनमपिसर्वसुखोनिषु ४४

लुलोक

भिः

११

य योगसंचितपुण्यानां योगपद्येनजंतुषु विलोक्यमानमात्मानामखि
 लंतुचराचरं ४५ आनंदयंतमालोकैरानंदपरिपरितैः आरिर्भावमपै
 र्वापिद्योतितंभुवनस्त्रिषा ४६ योगसंचितपुण्यानां विलोक्यमानमात्मा
 नमखिलंतुचराचरं आनंदयंतमालोकैरानंदपरिपरितैः ४७ आरिर्भा
 यावपुर्वीपिद्योतयन्योगिनस्त्रिषा इंदावरदलश्यामंमोत्साव्यासन
 मस्तकं ४८ विलोक्यतुंसतुष्टावधियावहुतयाततः यमदुवाचैव
 नमः समस्तनिर्वाणानिर्म ५० कृतचेतसे ५१ वदनोशिणीवेशयविश्व
 रूपयवेशसे बलवेगसुदुर्घटनवेन्द्रमुदुहे ५० नमस्त्वितोवसत्या
 पविष्ठाधारायधिस्रवे नमः पातकसंचालितस्त्रवेतिखदेहनां

द्या

५१ ईषदुर्निर्ललाटाटनेनाग्निप्रभवविषे तंहिसर्वस्यलोकस्यगुरुरा
 त्तामहेभरः ५२ विसृज्यवेषुवान्मरीचैस्तस्मिन्नुकंषसे व्ययन्न न
 १२ खिलंलोकंमाययापरिहृतं ५३ नतयापरिमितोसीन्नरतत्प्रभवैर्गुणैः
 अंतरावर्तमानोपिनताम्यामनुमयते ५४ दृशाविषयवर्तिन्यानिगृही
 तमनलुपि तयाफलमिगामिन्या अनन्येयामितीयसे ५५ स नत
 वास्तिमहिम्नो तोयथा निरवधिः स्वयं मौनमेव प्रयुक्तं मे विषयोसिक
 थंगिरां ५६ इतिस्तत्वाततोवाक्यमिदमाह कृतो जज्ञिः त्वं नि योगा
 ता दमिमुक्तो देहिनो निरयामया ५७ समादिशयदिन्यमे मायमुक्ति
 जगद्गुरो इति चक्षायित सौ न तन्माहमधुसूदनः ५८

तदागंभीरयावात्वासिंश्वन्निवसुधासैरैः पापानुद्धार्यते लोकस्वयादि
 समवर्तिना त्वयि सन्त्यस्तभारोहं नानुशोचन्मिदेहिनः तस्मिन्निजं
 कर्मप्रयाहि स्वनिवृत्तं न इत्युक्त्वा तदिधेदेवः सेपि स्वोपमाययौः
 इति श्रीपद्मपुराणेगीतामहात्म्ये सतीश्वरसंवादे तृतीये अध्याये ॥ ॥
 श्रीभागवानुवाच चतुर्थस्यास्यमाहात्म्यं यास्यास्यान्यधुना श्रणु वदतीतं स
 मुत्सज्य येन कन्ये दिवं गते अस्ति भागीरथी तीरान्नावा राणसी पुरीम भर
 ता नाम मुक्तात्मन्मातत्रा विश्वेश्वरालये नित्यमात्मस्तस्यैव जपसध्याय
 मादरात् तदभ्यासाच्चतुष्टोतात्मानंदं देवैर्भिन्नपते कौकाले कथं च न कीड रा

१३ नययोसनगरादृहिः उपायवर्तनोदेवारिदृशुः सतपोधनः विश्वाम
तयोमिकेवदयोर्निपत्तकले उपाध्यायतयोस्वामंभ्यामात्मन्ये
तो तपस्विनीतयोयातेवदयोश्चतथादृयं शुष्कनिष्पन्नशारवंचादिवसेपं
कैरभत गृहेशुविनिवृत्ताणां जज्ञातेकन्यकेततः वदमानंतयोर्धुमंसप्त
भिःपरिवत्सैः विदुसदूरदेशेभ्योयतिमायांतमैक्षत गृहीत्वाचरणौत
स्यवरसूतनमब्रवीत् वत्ससाददेवतुनेमोवितं दूयमावयोः उक्त्वज्जव
दरीदेहंमानुषं प्रसूययत् एवमुक्तेभुनिसाभ्यां विस्मितं प्रत्यवाच
करावत्सेयुवांकेनमोवितेकेनहेतुना युवयोर्वदरीत्येवहेतुव्रतनवे
ज्जहं सुवतुःकन्यकेतस्यैवदयोर्हेतुमात्मनः आदौविमोचने

तस्मादुत्पन्नादृषिकारणं अस्मिन्गोदावृत्तिरेतीर्थं पुष्पं पुष्पं प्रादृनणां
छिन्नपार्थमिति ख्यातं पुष्पकोटि मवापयन् ॥ तत्र सत्यतपानामतपस्ते
वेमुदारणं ग्रीष्मेमहानिदीप्तानां मध्यगोभातवेदसां वर्षासुजकधा
राभिर्भिसमासिक्तभर्षजः शिशिरेववसं विस्मृतं कंकणं तनुं वि
श्रुंतुं सततं काले तपुत्सु जस्यस्यमी ॥ आत्मन्येवरतिं चक्रे परंप्राप्य सति
वृत्तिं सदाफलानि विभ्रतु संदृष्टायेषु शारिषु निमग्नैरेषु सत्तुबध्ना
प्रीतं परामपि ततः फलानुसंधानवेदुष्येनोपपादितं ॥ अन्ताप्येयं स्ययं यद
दुपलब्धं तमवदं तेन संकोचहीनत्वात् ॥ पुष्पपुष्पगतेनैव तद्वाननुगतो
यस्मिन्वदधेतस्य ततः विमुक्तकन्यमन्वानः समुदात्मनः पदार्थे ॥

१३

नस्क

नरायणं चैव नृणां तत्पुंररः भाग्यं परमां मया दावां तु नृणां समादिश
 त कुरुतं तत्तपो विष्णुं सुखाचरिते युवां यो मां दत्तं ब्रह्म साक्षात् भोक्तु
 मिच्छति इति संदेशमापन्ने पुरस्तस्य विरो जं सुतः गोदातटं गच्छामो मुनि
 र्भव प्रवर्तते सदा मंदं भावैर्विष्णुभिः कलुषाधिभिः अक्षराभिः कलुषाभिः तं नृणां
 विभिः समन्वितं उद्धृतिं यथं भोगिष्यन् पीन पयोधरैः स्मरं स्मरन्मुखाभाजं
 किं विदुः किं विदुः मया कुं उक्तं च शंगे पुंरीको जलक्षणे तनुमध्यो सु
 दृष्टो रु सुवहं लोसमेपदे न्यासं प्रपन्नं च तत्ते न नृणां पुंरित्युक्तं दर्शयित्वा १४
 गतिं कुरुतां यांति भावा नुगा मिती आनर्तयो धनेनात् स्वरा कलया कुतां
 दर्शयित्वा गतिं कुरुतां मतिं भावा नुसारिणी मद्युपक्रममुत्पन्नं मंदं मंदं विवर्धितं

गर्जयामास दिक्कृतं तत्तपो नृणां माययो हितं तो गहारवै गेन नृकं भद्रं विवर्धय
 ति इषदुष्कृतं तैर्वैले दर्शयित्वा पयोधरौ उद्धृतिं कुरुतां मुत्पन्नं गतिराव
 योः कोपमुत्पादयामास मुनेरिविक्तात्मानः ततः शशापकोपेन जलमुत्सृज्य पा
 णिना बदरीं प्रपद्येतां जाद्वीरो धसीति नौ आवाभ्यां परितं प्रपद्येदुश्च
 रितमात्मविभूतं तक्षमस्य विनिम्ना भ्यामुनिः प्रश्नात्मा संहितः ततः शापविना
 शं वै कलया मास पुण्यधीः भरतागमने मुक्तिरित्यसावुक्तवान्मुनिः मत्तं
 पुजन्मलाम्भ्रस्मृतिश्चातीतजन्मनां आवयोरति कंगत्वा बदरीं तपोस्ततः
 स्मरंश्चतुर्थं न ध्यायं भवतानिः कृतिः कृता तत्तावत्प्रणामस्त्वां शापो देवै न
 केवलं चोरादपि संसारात्तयाति नृविमोचिते एवमुक्ता मुनिस्तान्भ्याम

तिप्रितिमतास्तदा पूजितस्तेसमानं न्यथागतमयौघ्योः। तेकन्येतयेमध्यां
 यंजपतुर्नित्यमादरात् पुनरावृत्तिरहितमापतुस्तेपरंपदं इति श्रीपद्म
 राणेगीतामाहात्म्ये सतीश्वरसंवादे चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४॥ ॥ ॥ ॥ ॥
 श्रीभगवानुवाच पंचमस्याधुना देवीमाहात्म्यं लोकप्रसिद्धं कथयामि सहास
 नसावधानतया श्रुतुः। त्रिंशकोनामसामुद्रपुरुकुत्सपुरे द्विजः। आवसंतकुक्कु
 तो विष्कनो विद्यादिनां कुलो विना निशास्त्राणि तथा वेदान्वितस्तज्यसः। तौ
 र्यजिके मतिं वक्त्रे वा दयन्मुखादिकं कृतं श्रमस्ततस्तत्र गीतेन लेखसाध
 ने परंपरसिद्धिमासाद्य नृपसमप्रविशसः। समातस्ते सतेनासौ पुरोभीमभजा
 सह परदारानुपाहृत्य बुभुजेतानन्यथाः तत उल्लिख्य गवां यक्ष्यमानो भिरकु
 कु

शः परं हि शृणु चामु मे ध्यातव्यं निरंतरं तस्यासीदरुणां नाम दुरापा
 हीनकुले दूरा भ्रमं संनेषमिच्छंति कामुकेना विहरीणी तमंतयं मन्वानानि
 शीथिन्यनिजा लये निजघानशिरः हित्वा निरखानमहीतके विप्रेक्षितः
 स्ततः प्राणैरुपेत्य मयसाहनं दुर्जपाज्जके रात्रिभुक्ता गच्छेत्तद्विषये महात् भगव
 दरेणो गेण सपित्तकायरांतनुं उपेत्य नरकाचार्यः कुहेतव्रवने भुवि क
 णादेनोत्कामांतां संवरं मितः स्ततः विदुरत्नरेव स हि गोष्ठ्ये वैरमनुस्मर
 त्कथां लेख्यः पूर्णनिपतंती ततः शुकी अक्षि दुःश्रवणोपि निजघ्ने सवृत्तौ कके
 पत्नी विप्रेक्षितो प्राणेन कपाळे न जेततः तत्रैव निमज्ज्यासावेत्यकर
 नरः खगः पितृलोकं प्रवेदते नीतो तोयमायं मलैः। अकुतं दुष्कृतं क
 जकपरी ॥

तः गीता-

६

मेस्मरंते भयभाविनो न तोयमः समा लोका तयोः कर्मणि गुप्ति तं भ्रुकस्मा
देवतकृणानामरणे सुकृतं कृतं अनुज हेत तो लो कमीप्सितं पंतु मेतयोः
महापातकसंघातेः अपि दुर्धर्षते जसौ न तो विस्मयभाष नो स्मृता तदुक्तं
तं निजं उपेत्य प्रणतो भूत्वा वैवस्वतमप कृतां संचितं दुष्कृतं पूर्वमावाभ्यां
मपि गर्हितं लोकानभीप्सितानां तु को हेतुस्तद्वदस्वनो एका किं निर्नतस्त ग
भ्यामाह वैवस्वतो ववः आसीद्गता तरेनाम्ना विदुर्बलविदुत्तमः एका की
निर्मलः शान्तिवीतरागो विमलसरः गीतानां पंचम अध्यायमवर्तयति स
र्वदा तेन पुण्येन पूतात्मा बुध्वा प्रहसन्नात्मन पापीयानपि संस्म
वाननुमुत्सृष्टवानसौ उत्तमां गतिमासाद्य पुनरावृत्तिवर्जितो ॥

निर्बलीकृतदेहस्य गीताभिर्भावितात्मनः तत्कपाळजलं प्राप्य युवा
जातोष विप्रितो तद्रुद्धं तां युवायै लोकमनोरथि पथि स्थितान् गीता
नां पंचमाध्यायमाहात्म्येन पवित्रितो एवं तो दंपती तेन मुष्टितो समव
र्तिता बोमयानं समाहृत्य जगत्सुखे ह्यवपदं ॥ इती श्रीपद्मपुराणे
गीता महात्म्ये सतीश्वरसंवादे पंचमोऽध्यायः ॥ इति श्रुत्वा च ॥ पञ्चा
ध्यायस्य महात्म्यं प्रवक्ष्यामि वरानने यदा कर्णयितां नृणां मुक्तिः
करतले स्थिता अस्ति गोदावरी तत्र प्रतिष्ठानं पुरं मरुत् विष्णु देश
मिधानो हं यत्रास्मिन्नेसरलोचने यत्र गोदावरी वारिशी करैरेवरी रातः
तच्छेः हंसपुंस्तपुद्राकीर्णैर्हरितियमिनां श्रमं स्फुरत्यजावती कोश

ती अनवत

परागसुरभीकृतं ८ भूधागोदावरीयेनयतंतेनिर्जराजराः धिक्कुधा
 मोषधमाथविंबक्षयविधापिनी महाराष्ट्रवचनंचिमज्जति नामुह
 नीभ्वराः स्फुरांतियत्रवक्राणिफुल्लपंकजशंकया यत्रलेखनम्हा
 राष्ट्रकैरातंकैरादंतुरं हरतिध्वनयेहृतामनास्वितपस्विना अ
 लुचसो धशिखरेविहारवनिताः सुरवं पश्यन्तनुदिनंयत्रक्षीयते
 मगलांछुनः अत्युच्चसोधावल्लिभिः महाभणिभरीचिभिः कुंयंत
 मणिगंधर्वैर्द्वीचंदनशीतकैः यस्मिन्नापूर्यमाणानां पातकानां स
 मीरणैः गतभ्रष्टारैर्वर्धनेभवंतिरथवाजिनः शौरिस्त्रिर्मलरा ७
 यजेरसंख्यैर्वज्रिनांगुरैः यस्मिन्नुपलशेषोसौलह्यतेमत्प्रा

चकः पुंजीहस्तनिदृश्यंतेयत्रमुक्ताफलमिव नगरीदेवनाहासस्तबकाइवसव
 तः तत्रज्ञानश्रुतिर्नामन्नामेदिनीविक्षुभोवभवत् यस्मिन्नुद्धतिहोपीपंशि
 षोयमणिसंनिभः अतिप्रतापमार्तंडमडलीवेतीतैजसा नित्यमध्वर
 धमेनशामलाः कल्पशामिजनः असाधारणसतिसंपश्यंतइवतज्ज
 क्रया यदध्वरपुरोदुर्गचर्वणास्वातल्लोहैलसाः नतत्यनुसुपवीणांप्रति ८
 छानपरमनाक यस्मिन्नांबुधाराभिः प्रतापकृष्णैः ज्योत्स्नयामुश मखध
 मेअसंपुष्टावहृषुसमयेचनाः क्षाणमात्रमपिक्वापि नप्राप्तापुरीयतः
 नीतयः प्रसवतिस्मयस्मिन्शासतिमेदिनी वार्पिकुपतडागानांछिद्रा
 नायेननुवारंसे हृदयस्थानिमेदिन्यानिधानानि व्यलीकयन् पण्डुरा

निःपताकभिः प्रासादो यस्य राजते विद्युद्गतात्तंगोद्योहिमावोद्विषानुमानं दत्ते
 स्तोत्रेभिर्यज्ञैश्च प्रजानां पालनेन यः तुष्टास्वर्गैकसकस्मैवरं दातुं समाययुः ततो
 तस्मिन् मार्गेण धुन्वन्ताः पक्षैः संततिः मृगाद्येकैकद्विधावर्तिहंसाः समागच्छन्ति
 ताः त्वरया गच्छन्तीति कामन्यानां प्रसन्नमपिणां भद्राश्च भुक्त्वा हि त्रापुरस्ता
 क्षिप्य युज्यन्ते वात पार्श्वरुहं सारुचुस्तमिन्नुत्साहं तु जवात् कथं वेगेन नियं
 ति भवंतः पुरतस्त्रिताः हंसा होमं त्वं वै वं सर्वं निर्दिष्टं तव्यं मस्मिन् न च
 निदुर्गमे प्रकाशमानं पुस्तकं तस्मै जः पुंजमपश्यतां ज्ञानश्रुतं मिही भर्तुः
 पुण्यमस्तेरिति स्फुटं निशंभ्येति वचः सम्यक्पार्श्वरुहं सारुचुस्तमिन्नुत्साहं तु जवात्
 साहसि त्वं च विज्ञमः पुर्वचनमुध्वैः रेक्याभिधं स्पृष्टुं पतेजसो ब्रह्मव
 दिनः किंतु ज्ञानश्रुतेरस्य राजसी प्रतरं महः इति

१८

शुभ्रावहं सानां गिरो ज्ञानश्रुतिर्नयः अस्मिन् सौधमस्याग्रयथा सुखमवस्थितः
 ततः सारथिमाहूय भूपाठे विस्मयान्वितः संदिदेश महात्मा सर्वे कामानि व
 तामिति ततो वधायै भूपाठं ववपीषुषसुंदरं निर्जगाम तद्देनाम्ना सारथिः
 प्रथमं मुदं यत्र वाराणसी नाम नगरी मुक्तिदायिनी यत्र विश्वेश्वरो नृणां
 मुपदेशात्त गच्छतिः ततो गतिं मिथ्या भेद्यत्र देवो गदाधरः उद्धर्तुं निवृत्तः
 लोकान् संयुक्तरुचिः ततो गौरी उरुः पार्श्वे संवेती धैर्येनैकधया पर्य
 ष्ठं गव्यं यत्र केदारं प्रापदक्षिणं यमल्लोकात् स ह्यस्मिन् मुक्तास्थुर्नात्र
 शयः महापातकनिर्मुक्ता मुक्ता भोगान्यथेप्सितात् ततो गौडं पुनि मु
 तो यत्रास्ति पुरुषो केंतमः यस्यालोकनमात्रेण नराः स्वर्लोकं गमिनः

रोः ८

यागतवा

गी० ततोद्धारवतीनामनगरीमुक्तिदायिनी यत्रास्तिगोमतीतीरेरुक्मिणी
 २७ वल्लभोहरिः स्नात्वातुगोमतीतीर्थं पंचकृच्छ्रानिलोक्य च ॥ मुक्तिमुक्तिप्रदं
 देवं ततो निरगमस्तुधीः ततो वंतीपुरीं प्राप्य मुक्तिमुक्तिप्रदायिनी यत्रो
 स्ति यमाहसक्रीडन्महाकाळेति शंकरः अथोकारं समासाद्य शर्मदेनर्मदात
 दे भुक्तिमुक्तिप्रदातारं त्वरया निरगात्ततः अथ मेघं करं नाम नगरं पर्यट्वा
 तः तत्र शाङ्गधरः साक्षात्सलिलस्मीपतिः स्वयं ततो विष्णुगयां प्राप्य सकुं
 डलोनीरसं जितं तत्र स्नात्वा च पीत्वा च मुच्यते बंधनान्नरैः ततः कोष्ठापुरं
 नामागतो रुद्रगयां प्रति आस्ते भगवती यत्र मुक्तिमुक्तिप्रदायिनी यत्र
 विष्णुश्चैव संनृणतः पंचनद्यां ततः स्नात्वा महाकृष्णं धीं विलोक्य च

२८

भुक्ताभोगान्यथा कामं मुक्तिं तु प्रतिपद्यते ततो मल्लगिरिनाम नगरं
 प्रपद्यत नंदिकेश्वरमारुह्य सोमनाथोऽस्तियत्र वै दुष्टाचतुर्भुजं देवं वरं
 दनोद्यतं शिवं सोमनाथेनरा मुक्तामवंसेवनसंशयः तंगभद्रानदीतीरे
 दृष्ट्वा हरिहरं ततः युगेयुगेभुजाय स्पृष्टं तं वै सनिमंडले यं विलोक्य नराः स
 र्वैरम्य हरिहरं वपुः भुक्ताभोगान्यथा कामं मुच्यते बंधनान्नराः ततः स्वामि
 नमालोकप्रलोकानां स्वामिनं चित्तुं यमलोकं नृपयंति निरयं जातु चित्रराः
 स्वर्गे कल्पांशतं स्थित मुक्ताः संसारबन्धनान्मुक्तिं च प्रतिपद्यन्ते नात्र कार्या
 विचारणा ततः श्रीसंशैलमासाद्य सिद्धगंधर्वसेवितं गिरिजवल्लभो
 यत्र मल्लिनाथो विधानतः उरुतुमरिबलां लोकान्संसारं बुद्धिसंभ्रतः

६२

२९

कालेकालेपरंज्योतिर्यः संदर्शयते स्वयं अवलोकयतां नृणां यमदुस्मरताम
 धि॥ इति चेति संवत्सादृष्टाश्च यमया तनाः स्वर्गलोके सुखभुक्ता
 सुसंसारबंधनाः मुक्तिच प्रतिपद्यते मानवानां त्रसंशयः रामोस्ति सा
 लुङ्गसादृष्टं जानक्यापितातो गतः तत्र स्नात्वा च पीत्वा च मुच्यते नरकाद्
 वं कल्पकोटिशतं भुक्त्वा स्वर्गलोके सुखं नरः मुक्तसंसारवर्त्तनो
 सुखं याति न संशयः ततो निवृत्त आयातः पश्यन्भीम रथीति द्विमु
 लं विठ्ठलं विष्टुं भुक्तिमुक्तिप्रदायकं यत्र गोदावरी जन्मस्थानं व
 गिरेर्महत् ॥ गौतमालयमभासाद्य यत्रास्ते च्यं वकोहरः अरुणास्ति

णयोर्मध्ये यत्र गोदावरी तदी तत्र स्नात्वा च पीत्वा च ब्रह्महत्याविलीयते असंख्या
 तीर्थसंपन्नं दृष्ट्वा ब्रह्मगिरिनरः मुक्तिमेव प्रपद्यते मुक्तासंसारदुःखतः गो
 तम्युभयकूलस्कृतीर्था न्वेषण कौतुकी ततः काश्मीरनगरं पश्यत्यगुत्तरे
 यत्र चंद्रलिंगे गेहानां पंकजयः शंखपंडुराः तज्जाता धूर्जते स्पष्ट मां वृहास
 दशादिव भाक्तिप्रसादमालानां सुवर्णकलशोस्ततां स्वः सिंधोः पतितानां च
 हेमपत्राणि मासौ हतैः यत्र प्रासादशिखरे विठ्ठलपताविक्रः शैवाल
 वलयो भांति स्तुः सिंधोः कृतिका इव अत्र काश्मिरमाश्रीत्य नि संवसति भा
 रती नो वेद्युगपदे वेदं कथं लिखति वा ज्ञयी विभ्रमं त्याः सरस्वत्या धिरं य
 त्र महालसाः मृणालचंचवो हंसा वाहननिवरं समी कालाविशेषं प्र

हितायत्रबोहुं विरिंविना नराइवविरजंते हंसायातासंमंततः स्वरूपभूता
 निदृश्यतेकरस्यशसुखानिच शयनानिविविचाराणिपस्मिन्दानववैरिणां
 उपेन्यसौर्द्धिजातीनांयत्रवैश्यतेस्फुटं मकोपिनिर्जरायागोयदुकल्लेखवंवरः
 यदीयाध्वरक्षमेनवापैगंगनमंडलं अपिप्रहालितंमैधैः कालिमानंतमुं व
 ति गलितायाः सुधायास्तुयत्राधरमहात्रिषां लंकुनं कृष्णनासानं स्था
 दृश्यतेतुहि नंविधिभ्रमाभ्यासवसुशादेवपठंति पशवः स्वयं यत्रो
 पाध्यायसांनिध्यमाश्रित्यसकलावैनाः यत्रवास्त्रपापलीनां कपोल
 पुरुकमुहुः स्पर्शानुसमीरणोमंदं कंकणाध्वनिद्वंद्वनिः कुंपत्यनुधि
 दिनंविभ्रद्ममरांवालुगुजितं माणिकेश्वरनामासोयत्रशीतांसुशेखरः

२९

वसत्यनुदिनंदेवोवरदानायदेहिनां अर्जितोभूपतिर्निबामाणिके
 शउदाहृतः माणिकेश्वरइत्यारख्यातदाप्रभृतिषोधिधौ राज्ञासो
 न कौशिमिरदेवैर्दिग्जयोत्सवकारिणा असौसुपूजितोयस्मामाणिकेभ
 रिभृतिभिः संसेव्यमानतद्विष्णुयांचराकतोपरि कंडयमानमंगली
 यत्नाद्वैकमधरपति राज्ञापिभपतेश्चैकैः सैः पंचितोजर्वतु प्रण
 म्यसारथीरैकपंगुनामाभ्यभाषणैर् कस्तं ब्रह्मन्किमास्मिस्वच्छंदो
 स्मिन्निरंतरं किमर्थमत्रविश्रांतः किंवाकतुंचिकिर्षसि इत्याकर्ण्येव
 तद्वाक्यं परमानंदनिर्भरं श्रुत्वासारथिमित्यूचयं पूर्णमनोरथाः

३०

१२ गीतिरंकेनापि बहुना परिचयं विधायिना भवितुं नोक्तिः न न तास्या कमेवीह
 हृदयस्थितमाद्ययैरं क्वाभिप्रायमादरात् शनैर्निर्गमयन्ता यत्रास्ते वसुधाधि
 पः ततः प्रणम्य भयालं यथावृत्तं न्यवेदयत् बहुजलिपुटोदृष्टः सारथिः स्वा
 मिदर्शनात् ततो निशम्य तद्वाक्यं विस्मयस्मेरलोचनः आदायाश्च तरीयुक्ता
 युताश्च कटिकामयीत् श्रद्धालुरभवद्रूपैरेकसंभावना विधौ ततो सैतत्र
 पञ्चयोगीकाश्चैरमंडले तं निवेद्य पुरोराजा दंडवत्पतितो भुवि मुक्ताहारदुकू
 कानी सहस्रे च गवां नयः नम्रा य परधानतपोरैक्योराज्ञे बुकोपह रभूरमा
 म कंदुत्तं नन्वानासिदुरीभर गृहाण शां कथमेता मुच्चा मश्च तरीयुता वक्त्रे
 स्त्राणि मुक्ता हाराश्च वाघपेद्भीरिपि स्वयं इत्थमाज्ञातवां भयोरेकाश्च भयमा

॥

२३

दधौ ततः शायमयाद्राजा तसादां बुरुहदंडं गृह्णन्त्या प्रसीदेती ब्रह्मनि
 लूजिवान्दिज्ञं राजोवाज भगवंस्तव माहात्म्यमेतदस्य द्रुतं कुतः प्रसन्नीभ
 यभगवन्नेतदाख्याहितं त्वतः रैक्यं कपुवाव गीतानां पञ्चमाध्यायं च पाणिप्रत्य
 हं न्यप तेनैव तेनोवा शिमे सुराणामपि पुस्तकः गीतानां पञ्चमाध्यायं रैक्यं द्युभ्यस्य
 स्मयन्ततः शानभ्रतिर्महीपाके मुक्तिभाषततः सुधीः रैक्येऽपि मुखमाले
 भेमाणिकेश्वरसंनिधौ गीतानां पञ्चमाध्यायं जपन्मोक्षप्रदायकः
 मशकवेषमपुत्राय वरदानार्थमागतः दिवौकसेऽपि निर्जगुः सैरं विस्म
 यकारिताः ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणगीतामहात्म्यसतीश्वरसंवादे

॥

२३२ धोधापः ॥ इति रुवाच अक्षैर्धर्मैक्ययिच्छानि सप्तमाध्यायौखं य
 दाकपी सुधापूजितं भवति कर्णयोः अक्षिपाटलिपुत्राखंडुर्गमुत्तुंगोपुरं
 तत्रास्ति ब्राह्मणानामशंककपर्णमहापर्णवः वेश्यावृत्तिसमासाद्य धधनवै म
 र्जितवान्बहु पितृन्तर्पयामास पूजयामास नोसुरान् पार्थिवान्भोजयान्
 यावक्केधनार्जनपरायणः तुरीयपुण्यिगदृष्टमां कथिर्गहंतरे तन्नेर्जैबधु
 मिः सार्द्धं सप्रतले कदाचन रजन्यावैधकलपयानि डालोसस्यदोस्तदं दे मं
 शतीस्मसमागधैत्यदृष्टसुन्नकश्च अत्र सदृष्टमात्रोसाध्याभ्य भूम्निपिमे द
 शौषधादिभिः क्षणैकतिपयेरेवगतासुरभवत्ततः पिबुमंददलैरवकुण्ठित नां लैर
 विग्रहः तमारोप्यतरोस्कधेस्तनैवाग्रहमाययुः ततः कारकेन बहुनापितोजा

२३३ तत्समोत्पत्तः तदुसनानि वं चात्मा जन्मपूर्वमनुस्मरंन् वंचयित्वा सुतानेता
 तूरितं यद्गृहादुहः आत्मानोकोटिसंख्याकं यत्रास्ति कृष्णपितृवस्तु तत्तो नारा
 यणबलिं श्रद्धयापरयान्वितः कृतं वं तोपरेतस्य सूनवेहितमात्मनः एक
 दास्वप्नमागत्य पीडितः सै स ह्येजन्मना अभाषत मनो वृत्तं पुत्राणामग्रतः पि
 ता ततस्ते प्रातरुत्थाय पश्यं यस्म्यमोहिताः इतरेतस्मिन्नि पश्यंतस्तेतिरकु
 शाः एकस्मिन्प्रातरुत्थाय दुर्लभमपि वारुति अन्ये द्वाविणलोभेन निहतं सर्व
 मुद्यताः इतरस्तु पितृत्वेनात्मानोमेहितमानसः विरादहिममेनिः स्यात्तरो
 चनेर्विमितिकेवलं मध्यमस्तुततः पुत्रो वंचयित्वा सहोदरो केनापि कु
 दृष्टनेत्यायजगाम निरु माकयं ततः शनैः समाह्वय गृहीणी गृहशालिनी

२५

ख्योया ॥ तेन ते सूनव सर्वे मुमुदुः साधुवृत्तयः वापी कूपरे सोय सैदेव प्रासादे ह
 तवे ॥ अन्न शालांततो कर्वन्पुत्रोत्तमे धर्मबुद्धयः ॥ ॥ इति श्रीपद्मपरात्तेगी
 माहात्म्ये सतीश्वरसंबोदे सप्तमोऽध्यायः ॥ ६० ईश्वर उवाच ॥ ६० अष्टमा
 ध्यायमाहात्म्यं शृणु ब्रह्माभिपार्वती यस्मिन् स्मरणमात्रेण परां मुदं सचाप्स
 सि आमर्दकपुरं नाम नगरं दक्षिणापथे द्विजन्माभावशर्मेति तत्रासीद्रुणि
 कायतिः स्वादन्मांसं पिबसीधुं चोरयंसाधुसंपदः रममाणं परस्त्रीभिराखेटक
 षकुट्टी कुतूहली असबाहयदक्षप्रोगरीयांसमनेहसं सकदवित्पानगो
 क्ष्मातार्काफलसुभारसं निपीयकं पूर्णहिसोजीर्णः परिपादितः मृतः
 कालेन पापात्मा जातः कौस्तुभान् रुर्महान् तस्य छाया मुपाश्रित्य निवि

२५

जमपिशीतलं अभूतां दंपती कौसीब्रह्मराक्षसतांगतो श्रीदेव्युवाच किं जा
 तीयेति किमात्माने किं कृत्ता वित्युदीरय कर्मणा केन बोद्धव ब्रह्मराक्षसतांतयोः
 ईश्वर उवाच वेदवेदांगतसुः सर्वशास्त्रार्थकोविदः सदाचारो भवत्कुश्रिदि
 नो नाम्ना कृषीवकः जायारतस्य कुमतिर्नाम धेयादुरासदा ससभायो भरादाना
 न्याददानोति वै सवात् मरिषीकालपुरुषहयादीननुवासर अप्रयच्छति जाति
 भ्यां सानलधोवराटिका कालेन दंपतीद्योतो ब्रह्मराक्षसकृपिणो पर्यंतो मही
 चक्रं क्षुत्तषाकुलविग्रहो विशंसतां सभागसमूहं तस्य नरोत्तमः कथमेतन्म
 हदुखमावयोरुपगच्छति कथं वा जातं ये मुक्तिर्ब्रह्मराक्षसयोर्धितः इति पृष्टो नि
 त्हीण्या स ब्राह्मणः समभाष्य ब्रह्मविषोपदेशेन विना ध्यात्त विचार
 पात्

२५ विनाकर्मविनिर्हारकथं मुञ्चेत बंधनात् स हि षीकाकपुरुष भयोवाच किंतु
 हन किमध्यात्म किं कर्म पुरुषोत्तम एतावदुक्तं तत्पत्न्या यदाश्रयं मम कुरु
 अथ माध्यायश्लोकादु श्रवणात् सतरुत्तदा विधाय तत्ताळरूपं बभूव द्विज हा
 सत्तमः सुद्योज्ञानविशुद्धात्मा विमुक्तः पापकुंवृकात् तन्माहात्म्यविनिर्मु
 क्तोदपतीतो बभूवतुः किंतु हन किमध्यात्म किं कर्म पुरुषोत्तम एतावदेव
 मुक्तं च देवानिर्गतं तन्मुखात् ततोंतरिषोदायात् कृष्णकिंकिणिकाभुं भुभुं
 दिव्यदेवांगनायुक्तं चंद्रमंडलमंडितं भस्मरावदनाभोजभ्रमद्रुमसंकुलं
 निर्मथ्यमानदुग्धाब्जिवेकातिरिप्यादुरैः गंगातरंगसुभगैश्चामरैरुपशोभि २६
 तं दिव्यं विमानमारूढोदपतिजामतुर्दिवं अत्रत्यवृत्तमखिलमेतद्विस्मयका
 त

रकं ततोऽल्लेख्यमेधावीलोकार्थमिदमादरात् यथोवासापसीनामिन
 गरीमुक्तिदायिनीं आराधयितुमन्विच्छन्नेव देवजनादनं सतत्रकर्तुमारं
 भेतपः परमुदारधीः अत्रांतरे जगन्नाथो देवदेवो जनार्दनः दुग्धाब्जिक
 न्यपापष्टोसंयोज्यकरपंकजं निद्रापयं विधायैव लीयते कथात्मनि हा
 श्रीभुगवानुवाच काश्याभागीरथीतीरे तपस्याततराद्विजः भावशर्म
 निमेधावीमद्रुक्तिः सरपूरितः पावकवाचः हरिप्रसन्नभूतोऽपि विंतया
 मास किंप्रसो भावशर्मो हरेर्भक्तः प्रासक्तितरुफलपुनः ईश्वरुवाच
 हा जपती अथ माध्यायश्लोकादु नियतेन्द्रियः संतुष्टवाहने देवा तदायतप
 सा भभरां चिरं विचारयन्नेव संपन्नः सदरां फलं दातुमुत्सुकितमनोऽसौ

५

प्रतवर्ततेप्रिये ततःप्रसादमासाद्यप्रसन्नस्यासुरद्विषः सुरवमात्म्यतिक् सं
 प्राप्नोभावशमीद्विजोत्तमः केभिरेनिरयान्मुक्तिं तदियाश्चपिवंशजाः
 दुःखीपद्मपुष्पयोगीतामहात्म्यसतीचरसंवादेऽष्टमोऽध्यायः ॥
 ईश्वरउवाच अतः परंप्रवक्ष्यामि तव माध्यायमाहुतः संक्रणुषस्त्रिभयतु
 दिनाचरुक्त्यके अस्तिमाहिषमीनामनगरानर्मदातटे तत्रासीन्माधवोनामहि
 म जन्मानेवशेवधीः वेदवेदांगतब्रह्मकलानामितिप्रियः अजयित्वाबहुधनं
 धयेवविरक्तुधीः महान्तमध्वरंकर्तुस्यमारेभेकदावन आलंभनाथमानीतः
 छगः पूजितचिग्रहः राचमवेहसंतुवैजगद्विस्मयकारिणी किमेतैर्वदुभि
 र्पागैर्विधिबद्धिहृतैरपि विनश्चरफले जन्मजरामरणहृदुभिः एता

५५

वतैपिमेविप्रदुःखं दृश्यतामिति छगोस्तेवंवचोत्तमंकुतूहकपराजनाः
 भिराग्यविस्मयंयाताः क्रतुमंडलवासिनः ततोबहोऽज्जिपुष्टिजातिसि
 मितेक्षणाः प्रणम्यश्रद्धधानस्तमपृक्तुकागमादरात् ॥ द्विजउवाच ॥ किंजा
 तीयः किमात्मात्वंकिं वृत्तदतितद्वदकेनत्वंकर्मीणाप्राप्तं कृतमितिपृच्छतः
 छगः अहंपुराद्विजातीनामन्वयेचापिनिर्मले आहर्ताः क्रतुसंचानांवेदविद्या
 विशारदः एकदाममगेहिन्वापुत्ररोगप्रशांतये छगोपपादिनं मेनेचंडिका
 भक्तिनिर्भरा ततोनिहन्त्यमानस्यचंडिकामंडपस्तुके ॥ छगस्यजननीयांतु
 रप्रापब्रह्मवादिनी अशास्त्रीयाचवनापापमसुतंयक्षिंघांससि ॥ न जिह
 तोहंप्रत्यकाकेन छगोभक्तुद्विजोत्तम निस्त्रियवानेकविधायोनि सं स्त्री

५५ द्विजायपमेतत्तमरायोनिमवाप्यसि ॥ २

मिता

२८

६

नो

६

भक्त्या तनाः जातिस्मरत्तमप्यस्ति पशुयो निमुषेयुषः विप्रुवाच । तदिय
जनभुञ्जुषाकुत हलमुखोत्सं मनः सर्वदिजातीनां पुरतः कथया विवत्
छागः कदाचिन्मर्कयेभ्रवाद्यपीतुं कश्चिदक्षया किरीटवृक्षितोऽभि
नत्सः अतिगृहंतरे उराशनात्परोरात्रि लोकात्तनयानपि क्रियाप
रान्मुखो जातस्य ज्ञानतनसंभ्रमः भ्रमः ततो वर्तुल्लोखंडे दुसंदैरहि
तुंरकः मामुद्वेष्टा उपाचक्रुषा लोकात्तनयानपि क्रियाप
भ्रमनक्षरक्षरैः संततिः अलिप्रं नानमुदकमगमं कथमर्त्तां त
तोहमाभनभुनकः परिभ्राम्यादृष्टे कुक्षिमरिहैरमार्गे त्यक्तोऽधि

लोच
२८

रुमा

हेनशेषकैः कदाचिदाविशंश्चासन् नात्मवेष्टमहानसं बुभुक्षितो भक्षयि
तुं छातिष्ठपित्तमोदनं ॥ जिघ्रन् भूमितलं पश्यन् शोदशशनेभ्यः पात
शंकमानो जनरवात्तत्प्राश्नं बलिहं नपि ततः कदाचिदागत्य वेष्टितो तनुजैर्बळ
नायया जस्यंदाहं ताडितो लुपुडारिभिः ततो भानकटीगात्रा बहुशोषिणोऽमुद
ननिर्जगाम बहिर्वर्गं मूर्च्छया कुक्षितस्तदा अंगेषु लुम्भिगर्भेषु पूतिगंधेषु काकतः त
तस्तदाभ्रं तां यातः प्रत्यशोऽपि कश्चिन्नि कदाचित्तरं तेन समानीतो जनाकुले
विक्रयाय जरा लीळ्य तया लुपुडा विलः जायया दूरका मात्रां कर्तुमुद्यतया
सकृत् ॥ मोल्यनात्पीयसां क्रतुं तुरगं चैष्टमानया जगद्देहं तया ड्वोरल्यीयो
भिर्जरत्तरः गंतुं चाभ्यतेदि जेपुत्रास्तदा समं ततः शनैश्नैस्तीरं मन्त्राहं

कनो

गाढकदमे तत्राहं कुंकुटितगीवाद्यपतंकममांतरे ताप्रमानो मुहुः पुत्रैर्ल
गुडोपलपाणिभिः उत्तिष्ठमानो बहुवापापानो वितवाहं न ततो निश्चि
त्यमांतत्र मत्तं भग्नोद्यमाः सुताः आरुध्यमातरं शिना व्याहृत्य निन्युसे ग
हं ततः संप्रेत्य बहुना काकेन हगता गतः निस्तीर्णाने कहीनाश्च यो निसं
पातयातनाः आश्चर्यं कथयिष्यामि पुनरन्यदपि हि ज्ञातुं किमने
न महायाग दुःखजातेन नित्यजः शः यथा त्वं जसाम ह्यं सुखमासंति किं
भवेत् छगुवाच आश्चर्यं कथयिष्यामि पुनरन्यदपि ज्ञातुं स्वच्छया
छमातस्य तवास्ति यदिकौतुकं अस्ति नाम्ना कुरुक्षेत्रं नगरं मोक्षरा
यकं सूर्यवंशोऽयं सत्रचंद्रशर्मा महीपतिः सूर्योपरागसमये अह्ना

२९
३९

अथ परयायुतः दानं सकल पुरुषदातुं समुपचक्रमे समाह्वयि जन्मानं वेष्टे
देवदंगपारकं स्नातुं पुण्योदके पूर्व यथोसाधं पुरोयसा अथोष्टं काठपुरुषोवा
चमचेदसंनिभ अन्ये नैव प्रगृह्णीते हे त्वं त्वं किं वन सूर्योपरागसमये कुं
रक्षेत्रं निस्कृते दानं वका कपुरुषं निचक्षुः सिकुं च न ह्यथमाकर्ण्य तद्वाक्यं जि
ज्ञात्वापि निश्चितं सर्वमतत्याजक कारणं प्रवर्तय कथं कथं चानेन साधयिष्य
या इत्थमाकर्ण्य तद्वाक्यं जगद्भिमय कपुरुषं किमनेन महामंदमयनेन वद
हि ज्ञः हि ज्ञमुवाच एवं विधेन दानेन पातका गा यवशिधिं ज्ञातमीति धितरि
तुं सम्यगुपायमहमेव ततः स्नात्वा महीपाठः परिधाय च वस्त्रं सुविः प्र
सन्न दृष्ट्वा सितमाल्यानुलेपनः अवलोक्य करं भोजं प्राश्न्य चर्त्तुं पुराप्रसः

न्येनरुष्टामानेन^{चल} कृपा निरुपितमिदं पुण्यं नवमाध्यायवैभवं अनेनविस्मयस्वा
 दुक्खानंदमयं भुञ्जन्वत्याममदेवेशानतासिर्जतुजायते आकर्ण्यश्रवणोत्कर्षवर्ष
 तेषुसहस्रज असीममहिमा बोधेगीताथाः श्रुतिजीवतं तत्रापिदश
 माध्यायधानं मुनयो जगुः तमुद्दिश्य महाध्यायमभिधेयं कथानकं ईश्वरः ॥
 भण्युस्तु श्रोणिनिमेषी स्वर्गदुर्गस्य दुर्कभासभाभिवप्रभावानां पावनीं परमां कथां
 आसीत्काशीपुरे विप्रपुण्य कीर्तये परायणः प्रशांतचेतानिर्मुक्तो हिंसकर्मप्रश
 ङ्गुरवः निर्वृत्तिनिरतो न संति तेंद्रियतया तथा । धीरधीरद्वैतस्वभातो नंदी
 वृमये मां किमात्रं निस्तीर्णानि गतां बोधिं सर्वशान्तिस्वार्थकोविधौ तस्याध्यात ३१
 यं परमाधीनवे तं प्रणिगच्छति अंतरे निसर्गमनसं सत्त्वचक्षुः ।

करावलंबं रजोधावन्भावनाम्यहं कसुचनचमत्कारकारकं विमनामुनिः आ
 चांतःकल्पनाजालं परमानंदमेदुर्गं दृशमासाद्य निद्राणकरणोपमवस्थितः
 उपाध्याये विशाळाहिरि विशालं द्वारदेहकीं अं आरुतसमनिशितिनः शंकंतमा
 लब्धक्षणः क्षणमानय कुंडुगीरिणिः प्रणम्य पदपंकजं अनेनविधिना केनविहि
 तं तंतवद्वर्तनं । तस्मात्सदुतं हसं किमने । वनमहात्मना दत्ते प्रतिपदं देवो यस्य हस्ता
 वलंबनं । अयं नलसते गंतुं कस्मादस्मात्पुण्यदूहिः यदुत्थायदाकाशी सीमामु
 ल्लंघ्य गच्छति । नपश्यति तदा सर्वापार्थस्थानपिरेहिनः अत्र हेतुमहं ज्ञातुमि
 क्षामितवभाषितं अनुग्राह्यो ह्योस्मि वेदुक्तं युक्तं चेत्तदुदारय इत्थं मंगीरिणिः
 प्रभं समाकर्ण्यो हं विवान् । केविदासन्नकेलासपार्थपुं नागकानने

गीता
३२

रणतेवरसुश्रोणि पूर्णिमास्तवकांतरे काककंठकुलामंद कलेष्टिगंतरे ग
रुमतादिरासुहसमरुस्वरसंकुके भ्रमदायुचपायंत्रे प्रोद्धसद्विंदुसंदरे प्रव
द्वसारिणीप्रातः कदलीकंदलालसे कस्तुरीहरिणीपोत किं नरस्वरमोहिते
तेमंथमंथरापांगे क्वापिक्वापिनिषेवते । उहंसेंकीरेषुपांडित्यं कुर्वीणे संकु
लेशुकैः नीहाराभिध्वनीरघ्वे समीरणविलोहिते माधवीपुष्पनियोससीधुक्षि
वमभ्रवते ॥ उन्मिलत्रिवलीपुष्पप्रकुसारसानिमीरे प्रोत्फुल्लवकुलंदोलु म
मदमंथरायदिते । सोमाद्रुतपीयूषक्षयितेक्षितमंडले अध्यास्यवेद श्रीः
कोमेकाहंसेक्षणमवस्थिते उहं । उराभिवमंघदस्फुटमंदमुत्पतरे । श्रीः
प्रकंपिताचकृच्छायेववैचं उः समीरणः । पश्चादभ्रमसुघोषाब्धिनि ३२

श्रीः
घोषितदरीतः ॥ अवातनरत्नतः कल्पक्षीगमनगदरातः ॥ शारदोनीर
दछायकज्जं कानामिषोद्यः ॥ तमसामिवसंधातः युक्तोर्ध्वपर्वतः पक्षः
श्रीः ॥ अवष्टभ्यद्विर्तिवत्तां पक्षीमां प्रणनामसः ॥ आनीतपद्ममन्तानमसौम
त्यादयोर्न्यधातः अथासौस्पृष्टयावाचापक्षीतो अमुदीरयत् ॥ ऊयदेवविदा
नंदस्तथासिंधो जगत्यते ॥ सदस्तद्रावताभंगप्रगल्भानंतवैभवं ॥ अहंत
वासनासङ्गीत्याहुणत्रयविकीर्तनं ॥ कुतेंद्रियपराधीनसमाप्तिप्राप्तविश्रुधि
ह ॥ निरुपाधियनिर्मुक्तनिराकरनिरामय ॥ निंसीमनिरहंकारनिरावरण
निर्मुक्त ॥ शरणगतसंश्रयप्रवीणवरणं लुङ्ग ॥ भीमभाळमहाव्या
ल उवाहादधमलोभं ॥ कुहारभिनन्देयं इ गंधूषितमहाविष्णु ॥

गीतामहा. विष्णुप्रमसुभासिंहोरो जलमाहर्तिनी साया विनी कुसुमे जे वरकुं कु
 ममवित। नमः प्रमाणदूराय नमः प्रमाणरूपिणे। नमः अंत्य नाथाय न
 मस्तु लोकपिणे। वंदे ते व पदं नो जयो गप्रस्वरुं विल। अपार
 भवपापविपारावतरणे दुप वाचस्पतिरूपे स्तोत्रे भवतो
 नमः कप्यते जहस्रव दनस्या पि कपी दुस्या पि बीचातु
 १५। लक्ष्मिनेन हो देव को ह नत्मा मतिरुव गः। स्तोत्रमेतत्स
 ना कर्ण्य कृतं तेन। पतत्रिणा। लक्ष्मि वमह का। सिकुत
 स्त्रिया सि विहंगम। हंस न स दृश। कायो कर्णः का केन सन्निभः।
 मवो २

श्रीः

प्रयोजनं समुद्दिश्य प्राप्तो सि ह त दुःश्रंता इति पक्षी यो मा पृष्ठं प्रश्रयान्त
 कंधरः। त्रिंशत्पूजं विहि मा मरा लं स्वयं भुव। कर्मणा येन का हं मे जात
 जगा दभ्रु रणया वा चापही वा क्य विरा वरः। देवेश भूत देवि ह मा म
 रालं स्वयं भुवः। कर्मणा येन का हं मे जात मा मा धुनि कं विभो। य
 दा कर्ण्य य सर्वदुःखं दितु दुःखते। मानसात्सरसः पृथिव्यातः प्रा
 तो स्मि शंकर। सौराष्ट्र नगरद्वारे सरसि स्फुरदंबुजे। बोलंदुरं
 ॥ इध वलामं गाल कवलानि दृह आदाय लब्धु सो हित्या निरगा
 ३ गदं नं ह तं। विहाय सस्ततस्त स्मादक स्मात्पतितं भुवि ॥

गी.म. अधमोहपरीतात्मा सर्वथाविकलेंद्रियः पवमानवपुर्माहात्म्यपुष्टः शी
 ३४ तैसमीरणे प्रबुद्धः पतने हेतुमपश्यन्नात्मनस्तदा। अहोकिमेतस्य
 नमोद्यपातः कथंमम। कालिमायेन कालेस्मिन्पक्षपादरक्वुरे। ये ३
 असहविस्मयाविष्टोमावकुर्वेविवारणं। तावदुबुरुहाहंणिमिश्रो
 षमहमीदृशी। उन्निष्ठहंसवन्ध्यामिकारणतोपकाह्योः अयोक्षी
 अथोत्थायसमागत्यमयामधोवरोवरं। दृष्ट्वा राजा विनीरम्यांरज्ज्
 वेः पंचभिर्युता। कारणं प्रष्टुमारब्धं काह्यस्य पतनियमितं। व। अद्यत
 त्रयनश्यामास्वर्णवर्णावरावृतान्। कुम्भनयुतानिषट्। नवाप्रदक्षि ३४

चतुर्भुजा नादारैवचक्रपंगे केरुहायुधान्। विहीरहारकेयूरकुंडलद्यु
 तिविवितान्। अद्रक्षि मंतरिक्षस्थान् पुरुषानयुतानिषट्। नवाप्रदक्षिणी
 कृत्य पंचपद्मासरोजिनी। विमाननिसमारुह्यते सर्वत्रिदिवंययुः। विवि
 त्रवाचमनघांतां प्रणम्य सरोजिनी। आत्मीयपातमारभ्य पृष्टं तदखिलं
 मया। पद्मिनुवाच। कलहंसगतो सितं मां विलं च्यविहाय सा। तेन पा
 पेन जातेन पतितो सिमहीतके। तेनैव कालिमाकाये तावकीये विजं
 भते। भवंतं पतितं वीक्ष्य रूपाभूषणं निवेत सा। मध्यमेयमुनाब्रुवन् वद
 त्याजपसोरभं। आद्याषट्पदं षष्ठि सहस्राणि दिवं ययुः। एते ये भ

गी. म. वतादृशनीकोत्पलसमत्विषः। सर्वतेसप्तमेतीते जन्मन्यासन्मनोसुताः
 ३५ अस्मैवसरससीरेतेपुस्तपरमंतपः। कदाचित्कामिनीकोविचित्रं पकस्तबक
 स्तनी। चळापांगकलाकांततरंगितरसालयै। नासामुक्ताफळज्योत्स्नाचुं
 बितादंतदीधितिः। वीणाविन्यस्यकुचयोर्वनेस्मिन्मधुरंजह्मो। गायंत्याः
 स्वरमाकर्ण्यब्राह्मणाहरिणाइव। तामागत्यवतेसर्वेसममेव व्यलोकयन्।
 मयादृष्टाममौख्यमिदं च सुस्तपरस्परं। मुष्टामुष्टस्ततस्तेषांभ्रातृणां श्री॥॥
 मन्त्रवद्वज्रः। अन्योन्यमुष्टिनिष्पिष्टवक्षसस्तपः। तज्जीविताः। तेषु ३५
 न्याः तत्रानिरयान्दौरान्वभुविः शरभोभुवि। तदातेष्वापदानजमुदग्धा

वचनेनवदिना। ततोमातंगतामेत्यपथिपांथानघातयन्। वनेविषोदकंपीत्वा
 तेययुयममंदिरं। वरवरोष्ट्रवृकभार्जिरजन्मान्यासाद्यचक्रमात्। ततोम
 धुव्रताजातावर्ततेचसरोवरे। अद्यमेगंधमाघ्रायप्रापुस्तेवैष्ठवंपदं।
 श्रुणुपक्षीद्विद्वामियेनमय्यस्तिवैभवं। एतास्माकृन्मनःपूर्वंतृतीये
 जन्मस्तिनिष्ठिता। ततो जवदनानामहिजानामस्मिन्नकन्यका। पातिव्रत्येक
 रत्निरतागुरुभुश्रुपणेरता। कदाचित्सारिकामेकोपकृतीत्यात्मवि
 त्तमा। सारिकाभवपापोतिपत्याशमास्मिन्कुप्यता। प्रेत्यसारित्वमा
 साद्यपातिव्रत्यप्रसादतः। मुनीनामेवसदनेकन्या। काचित्पुण्यमा।

गी. ना. गीताया दशमाध्यायं विभूतिमिति विश्रुतं। प्रातःपठति विप्रो सो अभ्यायं
 ३६ तमघापहं। कृकेन सारिका देहं महि त्वा विहंगमं। दशमाध्यायमाहात्म्या
 दभ्यं पूसाचं मिहं दिवा पद्मावातीति विख्याता पद्माया दयिता सखी। क
 दाचन मया याया विमानेन विहाय सा। एतत्सरोवरे मेो विलोका कविमल्लो बु
 जं। अवतीर्य जळक्रीडाया वदारभ्यति मया। दूर्वासा ता कदाया तो विवस्यते
 नवी सिता। तदुया तपस्विनी रूपं धृतमेतन्मया स्वये। पद्मा पद्मद्वयं च
 वल्लभं हस्तद्वयेन च। मुखेन पद्ममेकं च इति पंचां बुजा ह्यहं। दृष्टुं ननु ३६
 नीडिणा कोपाज्वालितं च सुषां अनेनैव स्वरूपेण तिष्ठति पश्येति संसमीः

इति शांभुसमुत्पद्यते नरांतर्दधे क्षणात्। विभूत्यध्यायमाहात्म्या द्वाणीमेन
 विलीयते। महिलं घनमात्रेण पतितोऽसि महीतले। अद्य शोषविनिर्मुक्ति
 र्भविष्यति स्वोत्तम। निशामय मया गीयमानं सध्यायमुत्तमं। नैस्या कर्ण
 नमोत्रेण त्वमद्यैव विमोहसे। इत्यसौ दशमाध्यायं पपाठ श्रुत्वा विप्रः ३७
 रा। तमाकर्ण्य तया दत्तमाहाय च सरोरहं। मया समर्पितं तु भूपतिन्या रु
 जहौ दत्तमुत्तमं। इत्युक्ता सखी देहं तदुत्तमिवाभवत्। भृंगिरिदिरुवाच।
 पुरातनमवकायं ब्रह्महंसो भवत्कथं। तवाग्रतः कुतो हेतो रुत्सर्जं स
 वरो तनुः॥ इति भृंगिरिदेवा क्यमाकर्ण्य। इहं तदा ब्रुवं ॥ ॥

गीता. ^जद्विजंवेशम निपूर्वस्मिन् नमन्यमैवे जायत। सुतपादतिविख्यातो ब्रह्मर्षी
 २७ शतितेन्द्रियः। वसन्तुरुकुले ब्रह्मवेदाध्ययनमन्वहं गुरुमुश्रूषणं सन्य
 विदधातिसभक्तितः॥ शयानस्यगुरोः शय्यां निद्रितः स्वपदास्यशतं तेनपा
 पेवैतिर्यक्तमयं स्वर्गपिलब्धवान् पद्मयोनिमरालानां मध्ये जातिस्मरे
 द्विजः अस्मिन् नम्युमुष्ये हपुरे सिंलोकनावधि ॥ गीताया दशमाध्यायं ७
 (समुद्गसतिसर्वदा) गीतानां दशमाध्यायं नलिन्या कथितं तव ॥ आकष्य
 ण्यैव हगोले मे ब्रह्मज्ञानमनुत्तमं ॥ सोपावि प्रकुले ॥ तौ दशमाध्या ३७
 यवे भवात् जन्माश्च भ्या च सर्वे शो दस्य शि शोरे प नुरया बुजाम्
 जा

महमस्थपुर

गीताया दशमाध्यायं समुद्गसतिसर्वदा ॥ तदर्थपरिणामेन सर्वभूतेष्ववशि
 तं। शंखचक्रमयं देवमयं पश्यतिसर्वदा ॥ यस्मिन् यस्मिन् तो वा स्या दृष्टः स्ति
 ग्धाः शिरीरिणः ॥ ससमुक्तो भवेत्तद्यो मुरापो ब्रह्मघातकः ॥ तद्विज्ञाय मया वि
 प्रः परमात्मस्वरूपिणा ॥ इदं न संरमानी तो मुक्तिमेवं स्वभावतः ॥ न सत्र
 त्यानां मनुष्याणां मुक्तिः करतले स्थिता ॥ तेनास्य दृष्टपातेन विशेषेण हि
 जायते ॥ न ददाति बार्हर्गलुमस्य स्तोत्रपुरस्कृतं ॥ दशमाध्यायमाहात्म्या
 दात्मज्ञानं सुदुर्लभं ॥ लब्धमेते न मुनिना रजिवन्मुक्तो ह्ययं तः ॥ तेनास्य
 वेत्ततो हस्तं ददाभिः पश्चिगच्छतः ॥ दशमाध्यायमहिमा सोयं भोग
 रिष्टमहान् ॥ इति भगवो गीतदेव्ये कथितं तत्कथानि ॥ तदेवमत्र कथि

गीतामातं सर्वपापप्रणाशनं। यस्य श्रवणमात्रेण सर्वविघ्नफलं भवेत् ॥ श्रीः ॥
 ३६ इतो श्रीपद्मपुराणे गीतामाहात्म्ये सतीश्वरसंवादे दशमोऽध्यायः ॥ ५
 श्रीदेव्युवाच। इति हासो यमीशानश्रेयसासाधनपरं। आकर्ण्य करुणा
 र्णममाकांक्षा प्रवर्तते। एकाहस्यमाहात्म्यमध्यायकथनाश्रयं। आकर्ण
 यविरूपाक्षवत्तुणां प्रथमं विभो। ईश्वरः। आकर्ण्य कथां कांते गीतावर्ण
 नसंश्रयां। विश्वरूपाभिधानस्य माहात्म्यमपि वाचनं। अध्यायस्य
 विशालाक्षीवत्तुं वातनशक्यते। सहस्राणि कथासिंति तत्रैकाकथ्यते
 कथा। प्रणितायास्तटेन घामेघं करइति श्रुतं। नगरं गरिमाधारतुंग
 प्राकारतोरणं। विशालाश्रमशालासुखेण संसाधय भूषितं ॥ ॥

श्रीमद्भिः शुचिभिः शान्तैः सदाचारैः पूजितैः द्रियैः। अधिष्ठितं जनैश्चाहं गङ्गा-
 कमनोहरं। कीर्तिसंभूतं स्वर्णशतवेशमसुशोभितं। पताकाकिंकिणी
 क्काणकदंबकपिलस्वरं वेदाध्ययननिर्घोषवाचाकृतदिगंतं रूपसंघोष
 संकीर्णविशाकव्योममंदिरं। पताकापल्लवोद्भूतवातनिर्जितविग्रहं। राजमार्ग
 वरद्वारनारीमंजीरसंजितैः वल्लुकीवेणुके गीतैर्जीत्यवाजी इहेतैः ॥ भीष्मा
 णामिवाभीष्टं दिव्यालकां पुरे समं। आस्ते जगत्पतिर्यत्र शाङ्कपाणिर्वी
 राजितः। मूर्तिमत्परमं ब्रह्म जगद्धोचनजीवितं। लक्ष्मीनयनराजीवपूजि
 ताकारगौरवं। त्रिविक्रमवपुर्मेघश्याकेभकोमठधुतिः। श्रीवत्सववहो
 यजीवयन्माकाविभूषितः। अनेकभूषणैः पेतः सरलद्वारिधिः। ॥ ॥

गीता १ तजित्ते सो दामिनी दाम सांद्रमेघ समुत्पुतिः तस्यास्ते सुकुटे साक्षा द्वा उपाणिः
 २४ परः पुमान् । तं दृष्ट्वा मुच्यते जंतुर्जन्मसंसारबन्धनात् । यस्मिन्पुनरेव हेतु
 र्थं विद्यते मेघको कृतं । यत्र स्नात्वा नरो नित्यं प्राप्यते वेष्टुं पदं । तत्र वीक्ष्य
 जगन्नाथं नरसिंहं जनार्दनं । सप्तजन्म कृता द्वारान्मुच्यते बन्धनान्नरः ॥ मे
 खं लयांगणा धीशं विलोक्य बत यो नरः । सानिस्तुरात्तदुःखानि दुस्तुरा
 ण्यपि सर्वदा । ब्रह्मचर्यपरो दंतो निर्ममो निरहंकृतिः । तस्मिन्मेघं क
 रे ब्रह्मिदं भद्रं ह्येव सत्तमः सुनंद इति विख्यातो वेदशास्त्रविशारदः
 प्रा वशीकृतं द्रियकौमो वासुदेव परायणः । देवस्य शास्त्रिणः पार्श्वे गी
 ता ध्यायामि पठन् एकादश पठत्येव विभ्य रूपप्रदर्शनं । अस्याभ्यासप्रभा

वेन ब्रह्मज्ञानमवाप सः । परमानंदसंदोहं ह्यसंविद्वत्तमाधिना प्रत्यङ्मुखं विंदि
 त्वा यमामनिष्कं लुतिमीयुषः सततं स्थिते तेन जीवन्मुक्तेन योगिना एकदा सम
 हायोगी सिंहशक्तिगते गुरोर्गोदावशीतीर्थयात्रासंगंतुमुपवृत्तमे सस्ना
 त्वा मेखलातीर्थे निवादेवं ब्रह्मकर्म । प्रतस्तु गोतमीतीरं सहायेनोक्तिं कृतः प्रसमे
 द्धिसमागत्य विरजंतीर्थमुत्तमं । नाभिमारभ्यतीर्थेषु समारभ्य च देवता ॥ मङ्ग
 ३॥ न्नज्जगद्गतिं कमलां समलोकयत् । तां संपूज्य महामायां सर्वकामफलप्रदां
 धारातीर्थे नरः स्नात्वा कपिला संगमे ततः । अहतीर्थमसौ कृत्वा विधाय प
 त्तर्पणं कुमारिशिखं न्नात्वा कपिलोद्धारमाययौ । तत्र मङ्गलं निर्वृतं प्रा
 ग्जन्मांतरनिष्कृतिः । संपूज्य नत्वा स्नत्वा च संहृद्य मधुसूदनं ॥ उषित्यात

गी. मा. ३० अतो रात्रिमगात्वा तः सह द्विजैः नरासं वने तत्र तीर्थे रामस्य दीर्घिका प्रकाद
 पूजितः साक्षादास्ते तत्र नृके सरी तं दृष्ट्वा देवदेवेशं पूजयित्वा तु प्रकृतितः
 तत्र तं दिवसं नीत्वा स यथा वं वि का पुरं । अतु ग्रहाय भक्तानां भिकाय त्र तिष्ठति
 पूरयित्वा भुषाणां वांछितान्य खिलान्यपि । पूजयित्वां वि कां भक्त्या पुष्पगंधा तु
 लेपनेः । ३३ प्रहारे श्रवण विधेः सौत्रैः प्रणमनैरपि विप्रस्तस्मात्पुरा त्यातः कर्क
 ट रूपाभिधं पुरं । यत्रा स्ते परमा शक्तिर्महा लक्ष्मीर्महाद्युतिः तामेव दध्य सुधाभा
 नुभास्करद्युतिमंडलं संसारतापघिच्छेदपनपीयूषवाहिनी । योगिराज हृदं
 भोजराज हं सनिषेवितं । अनाहतमहानादमयी मंद्यरूपिणी । महालक्ष्मी
 सगवति वांछितार्थप्रदायिनी । आराध्य भक्तिभावेन चेतसा समुनीश्वरः

४०

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥

विहारमंडपं प्राप्य पुरं मित्रैः समद्विजः । पुरे तत्र प्रतिपदं वा सत्तानमया च यत् । न
 लेभे वसतिं स्थातुं गेहे कस्मिन्नपि द्विजः । दर्शितं ग्रामपाके न विशाकं वा समं दि
 रं । प्रविश्य वसतिं चक्रे ब्राह्मणः सगुभिः सह । ततः प्रभाते विमके सुनंदो सौ द्विजो
 नमः । बहिरालोकयां चक्रे वासगेहं निजं वपुः । नाध्वगानखिलान्प्राप्तान्यत्र का
 पियदुक्त्या । गम्यमानः समायांतं ग्रामपाके ददर्श सः । भागधेयवतां पुंसां पुण्यं
 पुण्यवतामसि । प्रभावो विद्यते विप्रकोपिलोकोत्तरस्थितिः । कृपया ताः सहाया
 स्ते कथं तत्सदनाद्विदुः । तत्पश्य मुनिशूद्रं कथयामि तवाग्रतः । किंतु नान्यं
 त्वया तुल्यं पश्यन्निहतपस्विनं । कंचनासिमहामंत्रं कां विद्यामवतंबसे
 कस्य देवस्य कारुण्यात् कृत्स्नलोकोत्तराख्यि । तत्कारुण्यवशांति छग्रो मे
 स्मिन् न्बाल्मणोत्तमा शुश्रूषामखिलमेव भगवं स्तकरोम्यहं ॥ ॥ ॥

गी. मा. इति संवत्सराया मासतस्मिन् गुरुभ्यो नृश्वरं परित्यज्योक्तस्योभयभक्त्यै दिवानिशं द्वि
 सेषु प्रयातेषु सप्ताहसु समेष्वेवान् प्रातरागत्य तस्याग्नौ रोदभृशदुःखितः अथ
 ४. मे भगवद्दीनस्य गुणवान् भक्तिमान्भुतः ऊर्ज्वल्यमानं दंष्ट्रया सक्षितो निशिरक्षसा
 इत्येवं रक्षकेनोक्तं तं प्रकृतसंयमी कास्ति सरक्षसा पुत्रो भक्षितस्तकथं न ग्राम
 पाळ उवाच वर्तते न गरेधारः पुरुषादो निशाचरः सखादति नरा नृयातान् नित्यं नग
 रगोचरा न स सर्वे न गरेस्तत्र प्रापिताः पुरुषाः पुरा योरापुनः रक्षराक्षसनः सर्वा
 न्ग्रामासंते कल्पयामहे पथिकान् निशिरा निद्रस्ता निवतान् भुक्ष्वराक्षस एतस्मिन् नर
 दने पांथा ग्रामपाळः प्रवेशयन् आहारं कल्पयान् च के आत्मीयपाणगुह्ये भवान्
 न. सो गृहे मुष्मिध्वजैः संगभिः सह ते गस्तां किल चैनेको मुक्ते सित्वं द्विजोत्तम प्र

भावं भवतो वेति भवानेव द्विजोत्तम ॥ मदीयतनयस्यापि स्थित्रमेकमुपागतं ॥ अज्ञानता
 मया सोऽपि तनयस्य प्रियः सरसा ॥ अन्येषां धृजने साधं तस्मिन् नो हे प्रवेशितः ॥ श्रुत्वा तत्र
 पिष्टं ते निशीथे तनयो मम ॥ तमानेतुंगतः सोऽपि भक्षितस्तनरक्षसा ॥ दुःखितो सोऽपि
 यात्रा तः प्रोक्ते सोऽपि शिताशनः ॥ ममापि दुष्टो पुत्रोऽस्मिन् भवतानि शि भक्षितः ॥ भवज्ज
 ठरनिर्मुक्तः सुतो सोऽयेन जीवती ॥ अस्ति चैव मुपा यो हि ब्रूहि मे त्वं निशाचरो राक्षस उवा
 च ॥ अंतःशरिष्टः तत्पुत्रमज्ञात्वा ह मम क्षयं ॥ आजन्म भक्षितैः पांथैः सहितो सोऽसुतस्तव ॥
 तथा जीवती मे कुक्ष्ये यथा भवति रक्षितः ॥ तथा विहितमप्येस्मिं देवेन परमेशि
 ना ॥ गीते कादशा माध्यायं यः पठत्यनिशं द्विजः ॥ तस्य भावेन मे मुक्तिर्भूता
 नापुन रुद्धं ॥ ग्रामपाळ उवाच ॥ कथमेका दशाध्यायस्य मध्यमि हि वा इतं ॥
 इति श्लोभया विप्रसंबोधे निशाचरः ॥ राक्षस उवाच ॥ पुनरुध्वेन

नापिनभोगार्गेणगुता अस्तिबुद्धं चतुंदायात्पातितं कृपिवाशिणि। तज्ज
 काशयमागल्यकोपिज्ञानीमुनीश्वरः। महातीर्थमितिज्ञात्वाविदधेपित्त
 र्पणं। तमश्चिरेजनाः सर्वेतीर्थमेतत्कथं वद। मुनीश्वरः। जपत्येकादशाध्यायं
 नियतं चिजितेन्द्रियः। कृत्वा न्नामविप्रोसौ चोरेव्यापादितः पथि। तस्या
 स्तिशककं गच्छवदनात्पतितं त्रुके। तेनतीर्थमितेन्द्रियं ज्ञातं पातकनाशनं
 ततः स्नेमानवः सर्वेसम्पुस्तत्रैकाशये। निःकल्मषास्तथाचैवंप्रापुस्त
 परमंपदं। एकादशस्यसामर्थ्यादध्यायस्यभविष्यति। मम। मापिमुक्तिः
 पंधानां पुनरुत्थानमदुतं। योमयानपुराणीर्णो ब्राह्मणोत्रैवतिष्ठति।
 च। स एवैकादशाध्यायं जज्ञौ परैर्निरंतरं। स तेनाध्यायमंत्रेण शतवारं
 भिमंत्रितं। विधाय शब्दविप्रं दक्षिणे धाम्न्योपरि। विप्रमुवाच॥
 ततो मे शप निमुक्तिर्भाविष्यति न संशयः। इति तेनास्मि सादृष्टः समायातस्त्वदतिक॥

५२

राक्षसः केन पापेन जातो सौ वद पुरुषायः क्षपायां गृहे तस्मिन्नरानवा
 दिति निद्रितान्। ग्रामपाठः। अस्मिन्सौमपुरे कश्चिद्वृक्षः। स सीद्विप्रः कृषी
 बलः। एकसालिके दूररक्षणे द्याकुलेंद्रियः। नातिहरेममागच्छः।
 पांथमेकमभक्षयत्। तं विमोचयितुं दूरादधोवत्केपितावसः। भुक्त्वा
 पांथं खगस्तावन्निरगादंबराध्वना। स तावत्तापसः कोपात्तंबभाषे
 ह। पीबलं। चित्तां कौलिकदुष्टात्मानं कठोरमतिनिर्धणं। कुक्षिभरिपरि
 ओण विमुखं हतजीवितं। चोरेभ्रदंष्ट्रिभिः सर्पैर्वह्निभिर्वां बुहृष्टिभिः।
 गृध्राक्षि सभूतैश्च वेताकादिभिरावृतान्। जनानुपेक्षते शक्तिस्त
 दूरे स्य फलं भवेत्। नमो च यतिये विप्रं प्रभुस्वोरादिभिर्वृतं॥ सया

तिनरकंघोरं सपुनर्जायतेहकः निहन्त्यमानं विधिनेग ध्रुवाधिपवीक्षि
 तं। मुंचमुंचोतियोवन्तिसयातिपरमंगतिं। गवामथैहोव्याधिभि
 ह्येदुष्टैश्चरानिभिः। तेपियांतिपरंविहोर्दुःप्रापंयोगिनामपि। अश्व
 मेधसहस्राणिवाचपयश्चतानिच। शरणागतसंज्ञाणककंनारं
 तिषोडशीं। दीनस्योपेक्षणं कृत्वाभीतस्यचरशीरिणः। पुण्यका
 नयिकाकेनकुंभीपाकेनपच्यते। पश्यन्नपिभवान्यांधं दुधपुण्येण
 भक्षितं। निवारणसमर्थोपिन्नवकेपनिवारणं। निःकृपोसिप
 तिस्तस्माभविष्यतिनिशावरः। इमंशामंमुनेः श्रुत्वाकंपमानकके
 वरः। प्रणम्यहाकिंकोतिप्रवक्षावेकरुणं वचः। अत्राहोत्ररक्षा
 न्य

४३

र्थश्चिरंक्षिप्तनचक्षुषा। नवेपिनि कटे गधूं न्यमानं निरंतरं। तेनमौनुग्रहं कर्तुं कृपण
 स्यत्वमहसि। विप्रः। योवेत्येकादशाध्यायं जपेत्सुदिनंतुयः। तेनाभिमंत्रितं वा
 रियदाशिरसिताकैव। पतिष्यति तदाशापात्तवमुक्तिर्भविष्यति। इत्कतोममरा
 पांतोहालिकोराक्षसोभवः। तदागच्छद्विजश्रेष्ठ तेनाध्यायेनमंत्रय। तीर्थोद
 स्व केंस्थितं स्तेनतस्यमूर्ध्नि विनिक्षिप। इतितत्प्राथितं तस्य श्रुत्वाकरुणबीभूतः॥ श्रीशिव
 तयेतिसहपाकेनमुनीरक्षोतिकंययो॥ एकादशेनतेनांबुविश्वरूपेणमंत्रितं।
 निक्षिप्तं तस्यशिरसितेनविप्रेणयोगिना। गीताध्यायप्रभावेणशापमोक्षम
 यायसौ। तत्तथैकतेनविमोक्षणमवापसः। विहायराक्षसंदेहंचतुर्वंदु
 स्ततोभवत्। निगीर्णयेजनास्तेप्रराक्षसेनसहस्रशः। चतुर्भुजांबभूवुस्ते
 शंखचक्रगदाधराः। तेषामान्योरुसुहृत्तावद्वेसराक्षसं। मदीयस्तन

ना ऊं

यः कस्तं दृश्यस्वनिशाचरः। इत्युक्ते ग्रामपाकेन दिव्यश्रीराहस्यसः॥ एनंचतुर्भुजं
 विदितमाकस्यामकं छविं। माणिक्यदिव्यमुकुटं मणि कुंडलमंडितं। मुक्तौक्ता
 हारं महास्कंधं स्वर्णकेयूरभूषितं। राजीवलोचनं स्निग्धतारावक्रसरोरुहं। दिव्यं
 विमानमारुहं देवत्वं प्राप्तमात्मजं। इति तस्य वचः श्रुत्वा सुतं दृष्ट्वा तु तादृशं। स्वर्गे
 हेने तु मारेभेतं जहास सुतस्तदा। कति वाराणि जातोऽसि त्वं पुत्रो मम रक्षक। पूर्वं
 पुत्ररुवदीयोऽस्मि अद्युना विबुधोऽहं। यास्यामि वेरुवंधाम ब्राह्मणस्य प्र
 सादतः॥ निशाचरोऽपि प्राप्तोऽयं परपदे हंचतुर्भुजं। एकादशस्य माहात्म्याद्या ४४
 निस्वर्गं समं जनैः॥ विप्रादस्मात्तमाध्यायमभ्यस्येष्टं जपानि शं॥ भविष्य
 तिनसंदेहस्तवाधिगतिरादृशी॥ इत्युक्त्वा तैततः सर्वे प्रापुर्विष्णोः परंपदं॥ ०

दू नमर्चयंततो विप्राः प्रामपाकः पपाठतः॥ नावुभौ तस्य माहात्म्या जुग्मतुर्वैरुवंधं।
 इत्येकादशमाहात्म्या कथा तुभ्यं निरोपिता। एतस्य भवणादाद्युमहापातकनाशनं॥
 ॥ इतीश्वरी पद्मपुराणे गीता महात्म्ये सतीश्वरसंवादे एकादशोऽध्यायः॥
 श्रीभुभुरुवाच॥ अस्तिकोऽहं पुरं न्नाम नगरं दाक्षिणापथे। सुखानां सदनं सिद्धसा
 धुनां सिद्धिर्भवति। पराशक्तिपरं पीठं सर्वशक्तिनिषेधितं। पुराणे सुप्रसिद्धं यत्
 भुक्तिमुक्तिफलप्रदं। कोऽत्रास्ति त्रतीर्थं निशिवाङ्गानिकोऽत्रिंशः॥ आस्ते रुद्रयंगया यत्र वि
 प्रं श्रुता पृथिवीतले। तुंगो वै सुमहावर्षे गोपुरोऽहं सितोरणं। प्रासादशिखरोराऽप्येतुं ३
 गंचकनकध्वजं। सोमकोतमहासौ च वल्लभोऽपि नित्यशोभितं। चालमार्गज्वलद्रूप
 प्रमोदितदिगंतरं। चकत्यताकविलीणं महादेवात्म्या न्वितं। चतुरैः सुंदरैः स्निग्धैः
 श्रीमद्भिः श्रविमनिसेः॥ अधिष्ठितं सदाचारैः पुरुषैर्भुवि भूषणैः॥ कुरंगनय

गी० म० २४६ घाततुरीयातीतयावया। योगिनां बिंबतादात्म्यं दीयते निर्विकल्पया। परां
नमाधिपश्यंतीं मध्यमं वैखरीमपि। रूपाणि देवि गच्छसी जगत्संज्ञाणहेत
वे। तं ब्राह्मीवैष्णवी तं च माहेशी च लक्ष्मीं बिकीर्णं। तं कौमारी चंजिका च लक्ष्मीं स्तु
वापि पार्वती। सा वित्री तं जगन्माता तं शिवा तं च रोहिणी। संज्ञास्वाहा स्विधा तं ह्यसु
धा परमेश्वरी। चंड उग्र भुजा दंष्ट्रस्फुरद्दोर्द्ध्व विक्रमे। रक्तबीजगच्छ इक्ष्वाकू पानपूरितकेके उ
भक्तमहिषघ्नी वृन्मीलप्रोढोद्युगे। शुभासुरमहादैत्य दारणायातवैभवे। अनंतचरि
ते तुभ्यं नमस्तैलोक्यमात्मके। भक्तकल्याणतेम ह्यप्रसीद परमेश्वरी। इति तेन तदा
देवी महालक्ष्मी स्तुता सती निजरूपं समाख्याय पुरुषं प्रत्युवाच ह। राजपुत्रप्रस
न्ना हं वृणां च वरमीप्सु तं पुरुषं वाच। पिता मे धरणीयाकीर्णजिमे धं महाक
र्तुः। कुर्वीणो देवयोगेन रोगाक्रांतो दिवं ययौ। तद्वपुस्तिलकैस्तेन शोषयित्वा

४६

मया ततः। स्थापितस्तत्र योगोऽसौ यथा पूर्वमवर्तत। अथाक्रांतमहावक्रो
मूषेयागेतुरंगमः। निरुद्धे बंधनं हि सानीतः केनापि कुत्रचित्। अ
दृष्टान् प्रतीकाणि निरुद्धे पुनरेष हं। आसं च चक्रस्त्रिचः सर्वान् शरणं लोमुषा
गतः। प्रसन्नाय दिदेवितं तमे योगे तुरंगमः। दृष्टो भवतु योगोऽसौ संपूर्णो
नयते यथा। आनण्यं मम तात स्य तेन रातो भविष्यति। यथा कुरु जग
द्वित्रीशरणं गतवत्सलं॥ महालक्ष्मीस्त्वा च। मम ह्यरे ह्युजः सिद्धिस्तुमा
धिरेति विभुतः। समाजया सते ह्युजः सर्वे निष्पादयध्याति। इत्युक्तं ततः सम
हो लक्ष्मीततो राजकुमारकः। आजगाम मुनिः सिद्धः समाधिर्यत्र तिष्ठति॥
प्रणम्य तस्य पादाब्जं कृतोज्ज्वलितः। तमुवाच ततो विप्रः प्रहितो रि
तमं वया। वदस्मि तमहे सर्वसाध्यामि वि लोक्य। इत्युक्त्वा त्रिदशा
सर्वानावकर्षसं चक्रः। ऐक्षत क्षितिपालस्य तनयो सोऽनदा सुरान्॥

गी० मा

४८

नमात्रेण प्राप्तामुदमवाप्सि ॥ अस्ति दक्षिणदिर्भागे तु गमद्गमहानदी ॥ तत्तरे
नगरं मन्त्राहारापुरं यथासंभवानेवीदेवो हारस्वयं यस्य दर्शनमात्रेण परं
कल्याणमुपपत्तेः तस्मिन्पुरे निजमासीद्विदो हितसंज्ञितः तपः स्वाध्यायानिरतेश्च
यौ वेदपारगः ॥ दुराशरेति तस्यासीद्दूर्यानाम्नाचकमेणा ॥ न सुखापसमं यस्यादुराल
पाकथंवन ॥ क्षयामप्यात्मसदनं न वास्तव्ये रवारिणी कंठद्वन्द्विजद्वारे धयंती वाह
णी सरः ॥ पतिसंबन्धिनः स्पर्शतर्जयंती पुनः पुनः ॥ विटसदसहोन्मत्तारममापानिरंतरं
कदाचिद्वाकुलदृष्टापुरपौरैरितस्ततः संवत्तगेहमकरोत्कांतारे निजनेस्वयं ॥ अथत
त्रैवसापापारममापानि विटसद ॥ निनाय सा बहुकालान् निजयोचन गतिता ॥
अथांतरेपुरे निहंस्वसती सानि रकुशा ॥ वसेत काके संप्राप्ते स्मरचित्ता य
यह आम कपलुवाकीर्ण सहकार विहारिणी विकानां पंचमालाये पुनः संजी ४८
वितस्मरा ॥ स्फुरच्चं यद्रसौरभ्यं हारकै मलयानि कैः ॥ मंदं मंदं प्रसर्प ॥ १५५

रांशोलितवरकुमैः उत्फुल्लमल्लिकामोदमदिरापारणावती अलीनांकुल
लुंकारैः समंताद्रावशोभितैः प्रसन्नवारिभिः स्मरसरोवरसुगंधिभिः
मिलन्नगरलनिवहैः सरोभिः प्रकटीकृता घनछायास्करवासी नहरिणार्भ
कधारिभिः तीरंध्रपल्लवैर्नानाशाखिभिः शोभितावनिः तस्मिन्वसं
तसमये मुदितासाभिसारिका अपश्य जगदानंददायिनी चंद्रिकानि
शि रंचच्चकार रंचयत्पीयूषासीकरांतरां द्रवदिंडुकपालीयसुधानि
भरानिभरां विकारिकुसुमक्रोडकीडभीतकराकरां उत्फुल्लितपया
राशिकल्लोलितगतांबरां मनोभवमहासिंहकुंजकंदककर्कशां घनां

गी.भा.

४२

धकारसंदोहविदारणपटीयसी श्रुतीकृतवशीकारपरार्थोद्दिग्गभिणी मूनि
पंकजसंकोचोवायुनामानंददायिनी चक्रवाकवधूचक्रकृष्णाकौशसाक्षिणी सु
क्ताश्रेणीवशुद्धांशुप्रभासितदिगंतरा अथतस्याप्रततायांपूरयंत्यादिशा
दरा कदाचित्कामिनीसातुपधिसौधविदारिणी अपश्यतीविद्वानरा
त्रौतिभिद्यभवनागलां ययौसंकेतभवनंनिर्गत्यनगरादहिः तत्रप्रिय
तमंकचित्काममोहितमानसा अन्वेषयतीनाशस्तीकुंजकुंजतरोतरो
आकर्णयतीकांतस्यमंदलापान्यदेपदे अभियातिततःकांडन्यत्रनिस्व
नसंचरः चक्रवाकरवान्स्सकृत्लोकतालापध्रमादसौ सरोवराणि सर्वा
णि पर्यटतीमुकुमुकुः कांतभ्रात्यातरोर्मलेप्रसक्तंहरिणोत्करं प्रबोध

४२

यंतीसोढासाआगतास्मीतिभाषिणी आलिंगतिर्वनेजंतुजीवितेश्वरशंकया त
दाननभ्रमाद्भयभ्रवंतीविकरांबुजं तत्रतत्रकृतव्यर्थभ्रमादृष्टप्रियास्वयं विलला
पवनेतस्मिन्मूर्च्छिताविविधोक्तिभिः हाकांतहागुणाकांतदावैजीवस्यनायक
हेमनोहरसौभाग्यभाग्यलावण्यशोवधे हापूर्णचंद्रवदनहासरोजायतेक्षण हा
कांततत्त्वसादिस्यविश्रामार्थस्तरुम अहोकांततवाकीर्णकिर्णकुंडलदीधितिः
नयनानंदनिस्त्यदि कुत्रतेमुखचंद्रमाः यदिकोपेनकुत्रापिगुप्तवेषोन्नतिष्ठसि
आसादयामित्वाकांतदत्वाप्राणान्नवाचिका इत्यर्थैःसर्वतोदिक्षुविलपंत्यावि
योगतः तस्याःश्रुत्वावचःकोपिस्तुलोव्याघ्रःप्रबुद्धवान् कुर्वरघुरुघुरुध्वानं
पश्यअतिदिशंरुषा आस्फालयन्नरैर्भूमिगर्जनाकाशगद्गर् दृष्ट्वानि
मग्नलांगुलःपुनमुत्थायकृतवान् ततोव्याघ्रःसमुत्पत्ययत्रास्तेमाभिसा
रिका अथसा पितृमायातमालोक्यपतिशंकया निर्जगामानुरास्थानम्

गी. म ५९ मनिर्भरमानसा ततस्तस्य नखकोटं क्रूरतां धीकृतासती जहौ प्रियवपुःशंकां
 श्रुत्वा गर्जितमूर्जितं व्याघ्रोपि पातयामास ततो नखशिलीमुखैः तां मुक्तशो
 कां केशांती हतगद्गदया गिरा तथा विधापि सानारी भ्रांतिमुत्सृज्य सत्वरं कृतां
 जलिरुषायका व्याघ्रमूरे भिसारिका व्याघ्रत्वं तु कुतो हतो मर्नि हंतुमुपाग
 तः इदं पूर्वसमाख्याय पश्चात्त्वं हंतुमर्हसि इति तस्या वचः श्रुत्वा शादूकं शृङ्ग
 विक्रमः क्षणविहाय तद्वासमुवाच प्रहसन्निव मलापहानदीनाम्ना देशे
 तिष्ठति दक्षिणे नगरा मुनिपूणि तितस्यारोधसि बर्त्तते तत्रास्ते भगवान्
 साक्षात्पंचलिंगमहेश्वरः तस्यापु यमिहं विप्रपुत्रो भूवर्तथा स्थितः अयाज्या
 नयाज्यन्मन्त्रैर्कोटिहिन दीत देवदपाठफलं शश्वद्विकीर्णान्धनका
 क्षया भिक्षुकानपराधोक्तान्तिरस्कुर्वन्कृतिभिः प्रगृह्यद्द्विषणं गृह्य
 नूनदत्तमनिशमया धूलयन्मकलान् लोकान् रक्षणग्रहणकौतुकात्

ततः कृतिपयैः कालैर्जरठत्वमुपेयिवान् बलीपलितवानंधः प्रपतन्मृत्स्वल इतिः
 पतद्दतो भवभूयः प्रतिग्रहपरायणः हस्ते गृहीतदधो हिमगमतीर्थसन्निधौ ध
 नग्रहणलोभेन भ्रमन्पर्वतपर्वतं ततो हं शिथिलागः सन्किचिदुल्लिखितरालयः
 गतवान्याचितुमोक्तदृष्टमध्यपुरः शुना अपतन्मूर्ध्नि तोभूत्वा ततः क्षितिलैत
 क्षणं ततो हंगलितप्राणो व्याघ्रयोनिमुपागतः अत्र तिष्ठामिकां तारे पूर्वपाप
 मनुस्मरन् नमस्कृत्यामि धर्मिष्ठान् सतः साधकानां सतीः किनुपापां वडरात्ता
 रान् सतीर्भक्षयाम्यहं अतो सतीत्वं तत्त्वेन मम वै कवलायते इत्युक्त्वा स्वैर्नखैः
 क्रूरस्त्राविभज्या गवडशः अयर्थपीडितानेन व्याघ्रणतु बलीयसा अथ तान्
 क्षितान्तेन पापदेहमुपाजितां यमस्याकिं करानिन्युः सद्यः संयमिनीपुष्टं य
 मोदते न तत्रापि तर्जयामासुराशुतां विण्मूचरक्तकुंडेषु धारकुंडेषु नेकधा

गी.मा.

५९

कल्पकोटिषु यातास्तस्मादादायतां मुहुः शैवे स्थापयामास मन्वंतरसमाव-
धि ततो व्याकृत्य तां दीनां तदंती सर्वतो मुखी मुक्ते केशा भग्नगात्रा विदसि पुर-
ह्वानानिले एवमादिपराधोराभक्तानरकयातनां इह जाता महापापा पुनः
स्वपचयोनिषु ततः श्वपचगृहेषु वर्धमाना दिने दिने पूर्वजन्मवशेनैव तथै-
वासीद्यथापुरा ततः कृतिपयकालेषु नः स्वप्नवनययो यत्रास्तप्रभयाद-
वीपुरस्यातपुरे स्तरेः तत्रापश्यद्भिजन्मानं वासुदेवाभिधं शुविं गीतात्रयो-
दशाध्यायमुश्चिरं तमनारतं ततस्तद्वृणोदिव मुक्ताश्वपचविग्रहात् दि-
व्यदेहं समासाद्य जगाम त्रिदशालये इति श्रीपद्मपुराणे गीतामहा-
स्ये सतीश्वरसंवादे त्रयोदशाध्यायः ईश्वरः अतः परं प्रवक्ष्यामि भवा-
निभवमुक्तये गीतात्रयोदशाध्यायमवधारयसादर मादित्याकुंडलसूत्र

५९

१२३

२५५

मस्तिकादमीरमंडलं राजधानी सरस्वत्या भगवत्या मनोहरा यामधिष्ठाय वा-
देवी ब्रह्मलोकं नगच्छति हंसैराकृत्य मानापि सा चित्रो प्रदितैरपि सरस्वतीया-
दपद्मसेवायोग्यैश्च कुकुमैः यत्र गौरयत्याशां हंसैः पक्षपुटोद्भवैः निरंतरतया
यत्र नृणां संस्कृतभाषिणां सुपर्वाणामयी भाषा निमिषेणोपलभ्यते महत्
गङ्गागणोद्भूतैर्यवकुंकुमपांसुभिः सर्वतोरुणितच्छायं त्रशांकरविमंडलं तत्रा-
सीत्तेजसां शशिः शौर्यवर्मानरेश्वरः उद्यदुज्ज्वलबाणो घस्रडिताशतिमंड-
लः अभवत्सिंहलङ्घीपराज्जासिंहपराक्रमः नास्माविक्रमवेतालः कलाना-
मपिशोषधिः उभोपरस्परमैत्रीवर्धयामकतुः क्रमात् तत्र देशे समुत्पन्नैरप-
र्वैः प्रभवोत्करैः एकदा प्रदितं प्रेम्णा प्रभूतं शौर्यवर्मणा राजा विक्रमवता

गीता लोबिलोक्य शुनकीदृश्यं मत्तमातंगयुगुलं मणिभूषणवामरं प्रेषयामास मित्रा
 ५३ यप्रभृतं शौर्यवर्मणे एकदा शिविकारुणं चारुवामरराजितं सत्तर्णं शरवत्
 रुणं वाद्यडिंडिमडंबरं शुनी युगुलमादाय मृगयाकोतुकोत्सुकः राजा जगाम
 वात्पालिं समं राजकुमारकैः पणबंधविधानेन समुत्पेतुः शशावकु तत्र राजकु
 माराणां महान् कैलाहलोभवत् ततः समानवयसा केन रिदाजस्तनुना वड्डमौ
 ल्यं पणं कृत्वा राजा विस्तीर्णकोतुकी ततो वतीदोलाया विरुदावल्लिगर्जितं धावतं
 शशकस्यो वैः एषे मुच्यन्तेः शुनी मुमोच * मे * राजपुत्रोपि प्रेमपात्रं महाभुजः
 विरराम शुनी मुच्यः संकीर्त्य विरुदावल्लिं अलक्ष्यमाणा वेगे स्मिन् शुनी युगुलं के
 न्द्रं धावन्कक्षितमेवासीत्यशयतां गोचरोरजः पपात गतं महति शशाकेति

भ्रमादसौ पतितोपि शुनी वश्यो नाभूच्छशकशावकः ततः शनैः समुत्थाय धावन्ना
 कमरोपितः जगदेराजशुन्यासौ शशकः फेनमुद्धरन् ततः कथं विदुष्यत्यगच्छन्ति
 कलयच्छशः राजपुत्रशुनक्यासौ गृहीतः कंधरातले जितमत्मा भिरत्यर्थमि
 तिसंजल्पतां नृणां कोलाहलेशं कितायाः शुन्या निर्यातवान्मुखात् ततो दृष्ट्वा
 व्रणश्रेणीधरदुधिरधारया कापिमर्मरभभागे निलीयस्थितवान् शशः जि
 घ्रंत्याराजशुन्यासौ भूभागं घनरोषया दृष्ट्वा वः परित्रस्तो हस्तमाघ्नन् ततो
 गमत् तत्र कर्पूरकदलीकोट्या धृदशीतलः सोलीकपोलफलकान् अंबुधा
 रिसमीरणः उड्गिभकेतकीकोशजोरे मुकुलितेक्षणाः विस्त्रब्धा हरिणायत्र
 ध्यायंतं परितन्वता नालिकेरफले र्यत्र स्वयं निपतितो रसः अपिकेसरि

गी. म. गायत्रखेलंतिकलभैः समं अपिबृतफलेः पकेस्तृप्ताः शाखामृगा अपि यत्र
 ५३ खेलंतिकलभैः समं च फणिनस्तथा केकी बरेषु निर्विरय निर्विशंकं विशतिदि
 यत्राश्रमांतरे वप्रो वसनामाजितेन्द्रियः चतुर्दशममध्यायं जपन्नास्तेनिरंतरं
 तत्रतच्छिष्यपादाकुपूक्षालनकृतेजले कर्दमेनिपतद्रत्वाजीवशेषोमुहुः श्वस
 न् ततः कर्दमसंस्पर्शमात्रनिर्वाणसंस्तुतिः दिव्यविमानमारुह्यनिर्ययोशकौश
 दिवं ततः शुनीविलिप्तांगीसौकैः कर्दमविंदुभिः क्षत्पिपासार्तिरहिताशुनीरु
 पविहायसा ततोदिव्यांगनारूपेगंधर्वैरुपशोभितं दिव्यविमानमारुह्यशु
 न्यपिचिदिवंययो ततोऽज्जहासमेधावीशिष्योनाम्नास्वयंधरः विचार्यविस्मि ५३
 तः पूर्वजन्मवेरस्य कारणं राजापिपर्यट्छत्तं स्मयस्मेरविलोचनः प्रणम्य

परयाभक्त्या विनयैकपयोनिधिः राजोवाच कथंकथयमेविप्रहीनयोनिनि
 षेवितो अतोयज्जन्मतुः स्वर्गशुनीशशकशावको शिष्यः वसनाम्नाद्विज
 न्मास्तेनमुष्मिन्जितेन्द्रियः चतुर्दशममध्यायंगीतायाः सर्वराजपनू शिष्यो
 हतस्यभृपालब्रह्मविद्याविशारदः चतुर्दशममध्यायं जपामिप्रत्यहं नृप
 यदीयचरणोभोजेप्रक्षालनजलेकुठन् शशास्त्रिदिवमापन्नोशुनक्यास
 हभूमिप राजोवाच हेतुनाकेनरुसितंकथयत्वाहजोत्तम अतः किमपिसा
 कृतमन्यमानेनसादरं शिष्यः महापराष्टुनगरनाम्नापत्यंदुकंमहत्
 तवासीद्वाह्यणोनामकेशवः कितवायणीः विलोभादभवत्तस्यजायास्ये
 रविहारणी तेनसाहसिताक्रोधादेरसंभृतस्यजन्मनः ततस्त्रीवधपापेन

५५

रपस्व नानामिवाद्वात् यस्य गोपायितुं शैलाः व्याहरन्ति कृपावतः यदा यथा वस्तु
रगश्वरसंघातगर्जनां नाभूच्चित्रकथंकारंगतस्वडंधरातलं यत्किं वदन्तुतामित्रस
मुद्धरति मेदिनी पुनः सज्जलमयांचक्रे महाभाष्यं फणीश्वरः तस्यासीत् तौ निकोधी
मानुशस्त्रशास्त्रकलातिथिः नाम्नाशिरभभेरुंडः प्रचंडभुजमंडलः भांडागारे
णतुरगैर्भल्वीरसहोद्भूतैः समानयत्स्वभूभर्तुर्दुर्गैर्दुर्गमदुर्गमदुर्गमैः सूक
दाचित्त्वयं राज्यं कर्तुं पापे दधौ मनः निहत्य वस्तुधापालं बलात्सांकं कुमारकेः
कृतसाहस्यदिवसेः स्वल्पे रित्थं विचार्य या विप्रचिकामया दाशुपरासुः स
मजायत कालेनात्मीयसाप्रेत्य पापात्मा ते तेन कर्मणा तेजस्वी तुरगोजा
तः सिंहे देशे कुरुशोहरः मोल्येन बद्धना नीत्यहयतत्त्वविदाततः बलय

गी. स्वतन्त्रा नीतः केन चिद्वैश्यसूनुना ज्ञातपूर्वविरोधैश्चः प्रतिलोकेण दशितः
 ५५ किमप्यपूर्वशक्तेति पृष्टुष्टुमभाषत देवत्वहागंतरत्नमिति मत्वा तुरंगमः मू
 यानीयतमोत्येन बहुधा ह्यसाधकलक्षणः ततो विलोक्य वक्राणि भूपाकः पाश्व
 वार्तिनां समादिदेशवर्तिजमश्वो ज्ञानीयतामिति शिरांसि फन्वयन्दुणाम
 श्वलक्षणवेदिनां शरणाणामथ चेतांसि बहुलसाहयन्तेपि लालाफेनछलेना
 सोवमक्षुरितरं यशः अखंडमेदिनीवेगवदुत्संक्रमणार्जितं उच्चैः श्रवस्तु
 लोमेने गुणसाम्यनतन्वते विवृण्वन्नितितेजस्वी ह्रीजिवा न्तकंधरः
 रामरैरिदुधवले वश्यमानो निरंतरं दुग्धांभो निधिलोलैः स्वैश्चासैरु
 श्रैश्च वाइव नीलातपत्रयुगुलघनघाया मयाश्रयं विभ्राणं वारिदाली

५५

ढहिमादिशस्वरश्रियं मेदिनीमंडपस्पर्शसंक्रांतमिव पातकं मुकुटहर
 यन्धन्वनबंकरकंधरादाटं हेषारवेण गुरुणादिशः प्रख्यापयन् यशः सत्त्व
 स्यराशिरित्युच्चैर्गतीनामिव शैवधिः आनीतो वाणिजाज्जीराकावसमष्ट
 ज्यत बद्धावर्णितो मास्यैरश्वलक्षणवेदिभिः अथेत्थं वाणिज्यदीर्घस्वर्ण
 दत्त्वामहीपतिः जग्राह तुरगं वेगादासीद नन्दनिर्भरः ततोऽवपालमाकूयय
 त्ततस्तानिरूप्य च विसर्जितसभालोको गृह्णांतरमगान्तरपः अनेकपासमा
 कूटं महिपालावणांगणे शास्त्रव्रणकिणश्रेणीभूयणं सत्त्वसन्निधिः एक
 दामगयाखेलनकुत्तहृत्तरसोन्मनाः तमारुह्य महिपालो ह्यरत्नवनंगतः
 विसृज्य सैनिकान्दृष्टे चावतः परितोऽखिलान् आकृष्यमाणो हरिणेऽपि पा

गी माकुलिभवत् ततउत्तीर्यतुरगाज्जलमन्वेषयन्त्यः बध्वाचतरुशाखाया
 ५६ मारुरोहशिलातले गीतापंचदशाध्यायश्चेकार्थलिखितेनृपः पातितंमरु
 तातत्रपत्रयंडंलोकयत् पत्रंवाचयतोराज्ञः श्रुत्वागीताक्षरावलिं ततोमु
 क्तपदंलेनेतुरगस्त्वरयापतत् ततोयंथिसमासाद्यपत्याणामपसार्यच उ
 त्थाप्यमाणस्तुरगोराज्ञानोत्तिष्ठवान्पुनः ततःशरभभेरुंजेनृपमाभाष्यस्
 त्वरं दिव्यंविमानमारुह्यजगामत्रिदशालयं द्वाक्षेक्ष्वाटिकापूगनागके
 सरपुंगवैः खेलत्कलभसोरंगन्त्यकैकिकुलंनृपः ततोगिरिसमारुह्यददश
 थममुत्तमं पुन्नागकदलीचूतनालिकेरसमन्वितं प्रणिपत्यद्विजन्मानुमु
 दजाभ्यंतरस्वितं पप्रच्छपरयोभक्त्यामुक्तसंग्रामकारणः राजोवाच तुरंगा

निरगात्स्वर्गहेतुनाकेनमेवद इत्याकर्ण्यवचोराज्ञोद्विजन्मावाचमूतिवान्
 आसीत्तेनापतिःपूर्वभेरुंजस्तवभूपते त्वोनिहृत्यसमंपुत्रैः कर्तुराज्यं समुद्यतः
 ततोविषूचिकारोगात्कालधर्ममवापसः कालेनबहुनाप्रेत्यतस्यापातुरगोभव
 त् अथपंचदशाध्यायश्चेकार्थलिखितं कवित् तत्त्वयावाचितं श्रुत्वा निरगा
 तुरगोदिवं ततःसमागतैस्तत्रपरिवारजनेवृतः प्रणिपत्यद्विजन्मानुहृष्टोरा
 जाविनिर्गतः पत्रं तदेवाल्लिखितं गीतापंचदशाक्षरं वाचयन्समहीपा लोहर्ष
 संकुललोचनः आनिषिचन्निजं पुत्रं मंत्रविन्मंत्रिभिः सह सिंहासनेसिंहबलो
 मुक्तपापविशुद्धधीः इति श्रीपद्मपुराणे गीता महात्म्ये सतीश्वरसंवादे पं
 चदशाध्यायः ईश्वरः अतः परं प्रवक्ष्यामि षोडशाध्यायगौरवं आक
 र्णयकुरंगाक्षिहर्षोत्कर्षप्रवर्धिनि अस्ति सौराष्ट्रकनान्नापुरं गुर्जरमंडलं

गी. म. तत्रासीत्तवज्जुवाङ्मुञ्चराजाचंद्रइवापरः यदीयकुसुमामोदमालासुलभितोदरे
 ५७ वारांनिधोहरः स्वाप्यननशोभित्यग्रयासद् यदीयकीर्तिकर्पूरकणाभानिनी
 गणे काणावैरिहतरासमारुतैस्तारकाछलात् यस्यासिधारातीर्थेषुस्नात्वा न
 रिपवोऽपि व्यावर्तन्ते दिवोद्यापिस्वर्गस्त्रीवाग्बिमोहिताः तस्यारिमत्तदनो नामप
 दहस्तीमदोदतः मदांबुधारासलिलं गुञ्जन्मरमंडलः कपोलफलकोतीर्णम
 हधाराजलानिलः सरोद्वारे रंजिताद्रिस्तस्य शृंगेरिवोच्चैः यस्यांगेषु विराजंते वा
 मरात्रंदिकीज्वलाः करिणाश्च शितांशोः पतिताः काननोदरे सिंह रपांसुपट
 लीराजकुम्भस्थलोवकुः यः संध्यावारिदयात्तां वयत्वंजमिव स्फुरत् सक
 दारिन्मो रयित्वा शटरवलानि बिज्जनपि भक्तास्तभंगजस्तब्धः प्रसन्ननिशि
 निर्गतः आधोरणगणास्त्वन्निपास्तिस्त्वान्मुरदकुशान् क्रोधादपि गणप्य

वनिजशालांबभंजसः तीक्ष्णकुशामुरवैविधग्वध्यमानोपिवैणवैः दंडैस्तुत्रास
 यामासुः सामादीनमनागपि तनोराजासमाविश्य किमेतत्तु कुतहलं तत्र
 स्तिफलाभिज्ञैः समंराजकुमारकैः अदृश्यत समागत्य राजा दत्तावलबली मा
 दयन्मुद्रताटोपोहताटालिकमालिकं ददृशुस्ते महाभीमवोराहरतराक्षिताः
 गोपायंतः शिशुजने न्यहन्तान्यकुतहलाः रुद्धेषु तत्र मार्गेषु पलायनपरेर्जनैः वा
 सितो सितदीयो ग्रदानधारांबुसीकरैः स्नात्वा तेनाध्वनायातः सरसः कश्चन
 द्विजः गीतायाः षोडशाध्यायश्लोकान्कतिपयान्यठन् निषिध्यमानो बकु
 धापौरैराधोरणैरपि अमन्यमानः करिणं भीतानकृतवांस्ततः स्फुटकारि
 ण आवृण्वन् जनान् विपरिपद्यन् स्पृशद्दानांबुजं बालमायुष्मान् निर्गतो दि
 जः ततो महानभूतत्रविस्मयो वागगोचरः मानसभूमिपालस्य पौराणाम

५२
 विपश्यतां सभास्यततो राजा कुलराजीवलोचनः तमपहृदि जंवाहादवतीर्य प्रण
 म्य रावोवाच अलौकिकमिदं विप्रत्वं याद्य चरितं महत् कृतान्तकल्यादेतस्मा
 दस्मान्निर्गतवाक्जवात् कमर्चयसि गीर्वाणं कर्मत्रं जपसि हि ज कान्वसि हि
 स्तवास्तीति हि जन्मसमुद्धारय हि ज उवाच गीतायाः षोडशाध्यायश्लोका
 न्कतिपयानहं जपामि प्रत्यहं पतेनैताः सर्वसिद्धयः ततो विहाय हि रदं को
 न हलरसो नृपः आजमगा हि जन्मानमादाय निजमंदिरं शुभं मुहूर्तमन्वी
 र्य तोषयित्वा हि जन्तुं सुवर्णैर्लक्ष संस्थो के गता मंत्रमुपादे गीता
 याः षोडशाध्यायश्लोकान्कतिपयानपि समभ्यस्येदधौ राजा गजमोक्षेण
 कौतुकं अथैकदा विनिर्गत्य बाधालिं सहस्रानि कैः तमेवामोच यद्राजम
 जमाधोरणे गजान् विस्मरन्भीतिवाक्या निराजासौ म्यमना भवत् त

५३
 णवज्जीवितं मत्वा गजस्थोऽग्रे विशततः आदाय गंडफलकमदपंक्तिनिरंकुरान् आदा
 यमंत्रविश्वान् नृपः सहस्रिकाग्रणीः रोहो विमुखा दिंडुः काला स्यादिव धार्मिकः
 साधुः स्वल्पवदना नृपो निरगम इज्जात् आगत्य नगरं राजा अभिविभ्रुकुमा
 रकं गीतायाः षोडशाध्यायादवाप परमां गतिं इति श्रीपद्मपुराणे गीतामहा
 ल्यासतीर्त्वरसंवादे षोडशाध्यायः इति षोडशाध्यायसामर्थ्यं कथितं
 श्रुणु सांप्रतं स्पष्टं सप्तदशाध्यायमहिमां भो निर्धिंशिव स्वदेवा हो सुतस्यैव
 भूत्यो दुःशासनो भवत् तं गजं धत्तुं मा गत्य गजासातोयमक्षयं तद्दासनानि
 वदात्मा गजयोनिमवाप्य च गीतासप्तदशाध्यायं श्रुत्वा प्राप्नोति परंपदं देव्यु
 दुःशासनो गजत्वं व प्राप्य मुक्तिमितः श्रुतं तदेव वद कल्याणविस्तरेण मम
 प्रभो इति वरः स्थितः कश्चन दुर्मधामंडलीकः कुमारकः बहुमूल्यपणकृत्वा

गी
५९

गजमावाह्यवस्थितः गत्वाकतिपयान्येवपदानिजनवारितः नाम्नादुःशासनो
मूढः प्रौढवाक्यमुदीरयत् ततोनिशम्यतद्वाक्यंक्रोधांधःसिंघरोभवत् न्यपत्
त्स्वरवलत्पादः कंपमानः कुमारकः ततोनिपतितंकिंविडुखसंतंगजेरुषा उर्व
मुन्मूलयांरुक्तेरुतांतकनिरकुशः गतासौरपिरोषेणतस्यागानिपृथक्गजः वि
कीर्णवानृथकुत्वामतोदतावलस्ततः ततः कालेनसप्रेत्यगजयोनिमेवापसः
महत्कालंचानिनयसिंहलक्ष्मीपक्षपतेः मैत्रीगरीयसीसाधुस्वदुबाहोर्महाभु
जः ततोसौतेनमार्गेणप्रापितः सत्तुवारणः जयदेवस्वदुबाहोः प्रसानीतोमहा
भुजा जातिस्मरत्स्वकीयांसः पश्यन्बंधुसहोदरान् दुःस्वेनमहताकोपादि
वसानतिवाहयत् राजाकदाचित्तुष्टुसंमस्याभ्लोकपूरणेः कसौविलकव्ये
प्रादत्तमुपायनहस्तिनं ततः सतेनकविनारोगोपहतभीरुणा मालवक्षोणि

५९

पालस्थविक्रीतोन्मायकुंजरः कियत्यपिगतेकालेपाल्यमानोपियत्नतः मुमूर्षु
रभवत्तत्रकुंजरोदुर्ध्वरज्वरः नजिघ्रतिपयः शीतनादनेकवलंगजः स्वपत्यपिन
सौख्येनमुच्ययश्रुणिकेवलं ततोदस्तिपकाख्यातंरुतांतमवनीपतिः आकर्ण्य
ससमायातोयत्रास्तेज्वरितोगजः तेनावलोक्यभूपालोगजंविस्मयकारिणं
वाचमूवेगजः शय्यांविस्मज्यश्चरवेदनः गजन्नशेषशास्त्रैरराजनीतिपयो
निधे निजितासतिसंध्यातमुरारिचरणप्रिय किमोषधैरलंबिदैः किंदानैः
किंतुजापकैः गीतासप्तदशाध्यायजापकुंदिजमानय तेनायंमामकोरोगो
शाम्यत्यत्रनसंशयः यथादिपंगजेनासौतथाचक्रैरराधिपः ततोगजत्वम्
सृज्यमुक्तोदुःशासनोभवत् अथदिव्यं समारुढविमानमवनीपतिः तं
दुःशासनमद्राक्षीत्साकशासनतेजस राजोवाच किंजातीयः किमात्मा

गी ६०
 त्वंकं वृत्तमिति तद्वद केन वा कर्मणा जातो गजः को यमिहागतः तुष्टो राजानियु
 क्तो सो विमानखः स्थिराक्षरं वृत्तं यथावदावस्थो निजं दुःशासनः क्रमात् गी
 तासप्तदशाध्यायं जपन्मालवभूपतिः नरवर्माभवन्मुक्तः कालेनात्पीयसा
 ततः इति श्रीपद्मपुराणे गीतामहात्म्ये सतीश्वरसंवादे सप्तदशः श्रीः
 पार्वत्यवाच उक्तं सप्तदशाध्यायं गौरवमवताशिव सत्यमष्टादशाध्यायम
 हिमानमुदीरय ईश्वरः आकर्णय चिदानंदनिष्यंदनिगमोत्तरं पुण्यम
 षादशाध्यायमहात्म्यं गिरिनंदनि समस्तशास्त्रसर्वस्वोत्पादकं सा
 यनं संसारवासनाजालविदारणपरायणं परं रहस्यं विद्यानामविद्येभ्यः ६०
 मूलनक्षमं वेतन्य केठभारातेरग्रण्य परसंपदां विवेकवद्गुणमलंकाम
 क्रोधमदापहं पुरंदरादंगीर्षाणवित्तविश्रममोदिरं सनकादिमहायोगीम

नोरंजनकारणं पाठमात्रपराभूतकालविकारगर्जितं अष्टोत्तरशतव्याधिमु
 लोन्मूलनसायकं नातः परतरं किंचिद्द्रुहस्यंदं सगामिनि निजतापत्रयहरं
 महापातकनाशनं यथारसानापीयूषमुत्तमं विश्वविक्रतं यथागिरीणां
 केलीसौ यथाचंद्रोदिवोक्ता नीर्थानां पुष्करतीर्थं यथापुष्पेषु पंकजं पतिव्र
 तास्तनारीषु यथा लोकेषु रुधती यथामखेषु रश्मयो यथोद्यानेषु चंदनः
 यथाकालेषु हनितो यथापशुषु कामधुक यथाकूपेषु सर्वेषु वीरभद्रो मरु
 त्तजः यथा व्यासो मुनीन् द्रुमुनिंश्च विदुन्ममः यथादानेषु भूदानं यथागोदा
 सरिस्तनं यथा लोके हरिश्चैत्रं प्रशस्तं सर्वकर्मकृ तत्त्वात् षादशाध्यायमहात्म्यं
 भवनात्तमं तत्राख्यातमिदं पुण्यं भक्त्या कर्णय पार्वति यदकर्णनमात्रेण
 जंतुः पापैः प्रमुच्यते अस्ति मेरुगिरेः शृंगे पुरीरम्यामरावती पुरामरविनोदा

गी.म.

६१

यानिर्मिताविश्वकर्मणा निरंतरं त्रयस्त्रिंशत्कोटिगीर्वाणभास्वरा तेजःपुंजव
तीसाक्षाद्भूविद्येवविश्रुता चिंतामणिशिलाबद्धा प्रासादायत्रकामदाः ज
यंति मेरुशिखरेषु तुरमुर्वपुत्रावधि यत्र कल्पद्रुमच्छायां सुखासीना पुलोमजा
भृजोतिनाममालाभिगतिं गंधर्वयोविता यत्रास्तसबलारातिर्दभोलि
तायुषां दैत्यानां रक्तकलोलैः स्पर्धुनी शोणतांगता पुरातनसुधास्वादुस्मार
स्मारदिवौकसः धयंति यत्रक्षक्षामाकलाप्रत्यहमेदवी तस्यां केवल्यकल्या
याभासीत्पूर्वरातकतुः शरीसमन्वितः श्रीमानुगीर्वाणगणसेवितः सक
शचिस्तरवासी नोविष्णुदूतैरधिष्ठितः सहस्रनेत्रमायांतमपश्यत्युरुषपरं त
तस्तदीयेस्तेजोभिरभिभूतः पुरंदरः मणिमिहासनात्तर्पणितितः स्थानम
डले सिंहासनप्रयातस्य ततस्तस्य हरेर्भेटाः गीर्वाणिपदसाव्यान्यपद

६१

वितेनिरे अथतस्याभिषिक्तस्य मेहंदस्य पुलोमजा वामां कुमारोहाशु
दिव्यदुंदुभिनिःस्वनैः अथचिदिवसंगीतगीर्वाणाः प्रमदान्विताः सुराना
राजयामासुर्दिव्यरत्नैः सुरस्त्रियः ततोवैभषयोवैदेराशीर्वादास्तदादुः
रंसाद्यानन्तुस्तस्य पुरस्तादपूरो गणाः गंधर्वाललितालापाज्जगुम
गलकौतुकं एवं नूतनमिदंतं जुष्टवक्रभिरुत्सवैः विनाकतुशतहस्वाश
कोविस्मयमाययो नमपाविहितामार्गितिडागानविनिर्मिताः नरोपि
तामहादृशाः पाथश्रमनिवारणाः न कदाचिदहोदृष्टो देवस्त्रिपुरभैरवः
निधिवासास्थिता देवी पूजितानमहालसा मेघकरोत्थिताः शार्ङ्गधरोन
वधिलोकितः न देववाटिकावासी दृष्टो नरहरिस्वयं एरंडवल्लिहरंबो

गीता

६२

न जालुपारशीलितः रेणुका नेक्षिता जातु माता पुरा निवासिनी नागोदके पुरे
ख्याते नदिनाथो निरीक्षितः नभस्त्या वांडिका दृष्टा दाना पुरा निवासिनी नभस्त्या
त्रिपुरे दृष्टिस्त्रिलिंगस्यैवकः स्वयं नशाईकतडागस्थः सोमनाथो निरीक्षि
तः वर्णग्रामास्थितो दृष्टो नमो ह नमो गेश्वरः नतुंगभद्रा तीरस्था दृष्टा ह
रिहरः स्वयं कावरीकर्णिका तीरे श्रीरंगो नेव वीक्षितः दीनास्वनाथाः को
शंतः काराका गारा नमो विताः अन्नदानेन दुर्भिक्षे प्राणिनो नेव जीवि
ताः मार्गे च यत्र कुत्रापि न कृता वक्रशः प्रयाः नगो तम्या कृतं स्नानं न द
ष्टो हरिणेश्वरः न दत्तमपि भूखंडं कवयो नेव पूजिताः नतीर्थे प्रकृतं
सत्रं न ग्रामेषु कृता मखाः न पुष्करिण्यापि कृता मध्ये मार्गे वक्रशः

६२

न प्रासादाः कृताः क्वापि ब्रह्मविष्णुपि नाकिनां न कदापि दुपकां तारक्षिताः
शरणागताः कथमेतेन पापेन देवदत्तमिहा जितं इति विता कुलो भूत्वा ह
रिप्रदं पुरंदरः ययौ सरभसः खिन्नः क्षीणकूपारगर्भः तत्र प्रविश्य गो
विंदेनेत्वा तुष्टा वरुस्तवः अकस्मान्निजसाध्या ज्यभ्रशङ्कः स्वमवाप सः
इदं उवाच वरमाकांततव प्रीत्यै कृतं क्रतुशतं पुरा तेन पुण्येन संप्राप्तं
मया पौरंदरं पुदं इदानीं नूतनः कोपि जातो हरि पुरंदरः न तेन धर्मो वि
हितो न तेन कृतवः कृताः मम सिंहासनं दिव्यं कथमाकांतमश्रुतं इव
र उवाच इत्येवं वदतस्तस्य श्रुत्वा वाक्यं रमापतिः उन्मीलितस्मितया
सा वुवाच मध्वरं वरः श्रीभगवानुवाच किं दानैरत्य फलदैः किं तपो

गी. ६३ भिः किमध्वरैः सेव्यमानैः क्षितितले समं प्रीणितवान् पुरा इन्द्र उवाच भ
 गवन्कर्मणा केन सत्त्वां प्रीणितवान् द्विजः यत्प्रीतो भगवान् प्रादात् तस्मै पौरं
 दुरं पदं श्रीभगवानुवाच जपत्यष्टादशाध्याये गीतायाः श्लोकपंचकं
 तेन पुण्येन संप्रादात् तस्मै साम्राज्यमुत्तमं इति विष्णोर्वचः कृत्वा तत्त्वा
 पायं पुरंदरः विप्रवेषधरो भूत्वा गतो गोदावरी तटं तत्रापश्यत् परं पुण्यं
 कालिकाग्राममुत्तमं तत्र काले च खरो देवो वर्तते कालं भर्तुः तत्र गोदा
 वरीतीरे स्थितं परमधार्मिकं अपश्यत् कुरुणा वतं ब्राह्मणं वेदपार
 गं नित्यमष्टादशाध्यायं जपन्तं दीप्ततज्जसं ततस्तत्क्षणेण हृदं हृदि
 चापरया मुदा सतमष्टादशाध्यायमपठन् तेन शिक्षितं अथ पुण्यं

६४ न तेनासौ विष्णोः सायुज्यमाययौ हित्वा पौरंदरं दशनं देवानां पदमल्पकं
 अतएव परंतत्त्वं मुनीनामिदमुत्तमं दिव्यमष्टादशाध्यायमहात्म्यं
 कथितं मया यस्य श्रवणमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते इति श्रीपद्म
 पुराणे गीता महात्म्ये सतीश्वरसंवादे अष्टादशोऽध्यायः श्रीसांबशि
 वार्णमस्तु श्रीः श्रीः श्रीः श्रीः श्रीः श्रीः श्रीः
 ॥ मुनिगोत्रधरा नाथ यातेश केयुवाब्दे श्रीसप्तनाथसविधे समा ॥
 ॥ पितमिदं शुभम् ॥ ॥ ॥ ॥ श्रीः ६४

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is arranged in several lines across the top half of the page.

Handwritten text in a cursive script, likely a signature or a short note at the bottom of the page.